FELJEGYZÉSEK ÖTVENES KIÁLLÍTÁSUNKRÓL

Írta: Dr. CZAKÓ ELEMÉR ny. államtitkár

Társulatunk félszázados évfordulóján, a mindnyájunkat körülvevő lelki és anyagi válságok ellenére, helyt tud állni az összes eddigieket fölülmúló feladatkörök nehézségeinek legyőzésével szemben. Vállalja azt a kötelezettséget, hogy felemelje a magyar iparművészet gyötrésektől elaléltan csüggedő szép fejét. Jubileumi kiállításának s egyéb tényked éseinek tanusága szerint ezirányban máris figyelemreméltó eredményeket ért el.

Emelkedését azonban leginkább azzal hozta létre, hogy az élen magaskultúrájú egyéniség foglal helyet, ki a származás, a lendületes életbátorság és kötelességteljesítés történelmi fölényével végzi az irányítást. Mellette az ügyvezetésnek európai horizontja van; az itt központosuló energiának okvetlenül sikerekre kell vezetnie, mert mindig tudatos tervek szerint épít. Lapja pedig választékosan köti bokrétába mindazokat a művészi megnyilvánulásokat, melyek oly csodálatos bőséggel virágoznak ki a magyar tehetségek ugarán és pedig nemcsak a mi számunkra, hanem a szívesen felfigyelő egész nyugati kultúrvilág számára is.

Aki belép az Iparművészeti Múzeum sötét alagútbejáratán, az a mai iparművésznemzedék fényességébe jut. Künn, a palota előtt rúdon lengő zászlók sora mozdítja meg a kíváncsiságot, bent szinte szívdobogásig fokozza az érdeklődést. Az első megállapítás az, hogy ez a kiállítás nem a mult ötven évének a lezárója, hanem egy új ötvennek a nyitánya. Nem befejezés, hanem indítás.

Mindjárt a Kórody György által vezetett elrendezés és annak alaprajza azt mutatja, hogy itt újabb felfogással van dolgunk. Az építész nem tenyerel rá a kiállítóra, az instaláció nem nyomja el a kiállítás anyagát. Lélekzethez jut mindenki és minden. Innét van az együttesnek összecsendülő harmóniája. Ritmust érzünk és nem taktust. A szellemes térhatások, a feltálalások és a jól érvényesülő látnivalók sokfélesége meglepően új ingerekkel hatnak. Csodálkozva nézünk szét: — hát ilyen gazdagok vagyunk?

A körcsarnokban Basilides Barna intonáló falképe fogad, köröskörül Pátzay, Grantner, Medgyesy Ferenc és Antal Károly szobrai Gádor István nagyvonalú kerámiai reliefjei köszöntenek testiségen túli sugallatokkal. Ahány nyílás, annyi „szakma": kisplasztika, egyházművészet, színházművészet, népművészet, háziipar, grafika, üveg, kerámia, textil válogatott példaképei, körülövezve nagyszabású interieurök koszorújával, melyhez bolt is csatlakozik egy tucatnyi művészileg rendezett kirakattal. Mindezeknél nem a történelmi ismétlés viszi a vezérszólamot, hanem új életigénylés jut kifejezésre az egész vonalon.

Ez kétségen kívül a társulat szervezőmunkájának az eredménye, de nem szabad elfeledkeznünk az Iparművészeti Iskola nevelőmunkájáról sem, hol szintén ötven év óta ébresztgetik a szunnyadó alkotó ösztönöket s mesterségbeli tanítások kapcsolatával segítik elő a magyaros érzésű művészet szárnyalását.

A Szép Otthon—Boldog Élet jelszavával induló kiállítás legjelentősebb része a bútoroknak szobákba foglalt sorozata. Közös vonásuk, hogy végkép hátat fordítanak a mult stílusainak s formában és színben, anyagban és feldolgozásban egyszerűsödtek. Nincsenek párkányok és oszlopok, sem díszektől görnyedő felületek. Az egészséges otthonnak új szépségét jelenítik meg: az értelmi szépséget. Mindenről azonnal látni, hogy miből van, mire való és hogyan csinálták. Azonfelül a szobák tervezőinek és kivitelezőinek lelke annyira a mostani világ szemléletétől van telítve, hogy képesek felismerni azt is — szinte mérnöki pontossággal és lelkiismeretességgel — hogy közönségünknek mire van szüksége.

Azonnal észrevesszük pl. az azok számára készült bútoroknak az alkatán és csoportosításán, kik magánosan élnek és önmagukban adminisztrálják el életüket, hogy milyen igények merülhetnek föl a le garçon és a la garçonne számára. Novák András művésznőnek tervezett otthonában még kísért a pompaszeretet és a túlzott kényelem. A bútorok, amelyeknek gondos kivitelét a Thék Faipari Vállalat és Kendi Sándor kárpitos mester végezték, puha hangnemben és találékony szolgálatkészséggel nyujtanak a nagyobb igényűek számára megoldásokat. Vágó Dezső női szobája már többet ád a cselekvésre vágyó nő típusának. Íróasztal és könyvek számára is tart fönn helyet. Különlegesen praktikus a heverője, jó háttámasztékot és széles pihenő helyet lehet belőle alakítani. Szécsényi József asztalos mester és Főző Sándor kárpitos mester szakszerű munkáját dicséri a kivitel. Vass Béla pedig egyenesen „a dolgozó nő" lakását tervezte meg, ahol a fáradt test nyugvóhelye egyúttal a lélek otthona is. Egész falnyi, pár száz kötetre való a könyvespolc és külön vitrin áll kéznél arra, hogy a műgyüjtő tárgyait befogadja. Szelíden hajlított vonalak és tagozatok változataival tud kedveskedni. A Curtos Bútorgyár, amely a kivitelt végezte, megérdemli a dicséretet.

Azokon a nőkön kívül, kik fényűzésben, művelődésben s a munkában lelik örömeiket, gondol ez a kiállítás az egyedül való férfiakra is. Ezeknél fokozatosan tesz javaslatot a munkába induló és a munkával beérkezett kifinomodott kultúrember szobájának berendezésére. Urbányi Vilmos megtervezte a férfi szobájának erőteljes bútoregyüttesét. Tömeghatásában nagyvonalú, díszítmények helyett a célszerűség kifejezésére veti a súlyt. Szűcs József és Béla asztalosok

és Katona Sándor kárpitos kíváló teljesítménye a szakszerű elkészítés. Szablya Frischauf Ferenc könyvtárszobája az arrivée életformájához igazodik. Butorai könnyen átcsoportosíthatók, de mégis oly meghitten símulnak a szoba formájához és lakójának külső, valamint belső ad hoc kívánalmaihoz, mint a rászabott ruha. Színben, arányokban, magasrendűen egybehangzó; anyagban, megmunkálásban tökéletes. Kicsíszolt ízlésbelisége folytán mindig felette fog állani a divat változékony esélyeinek. Hosszú István asztalos és Hoffmann Gusztáv kárpitos igazán kíváló munkát végeztek e szoba elkészítésével.

Családi érdekek szolgálatára is vannak lakásrészletek. Kezdődik Nagy Károly friss hangütemű, jól megtervezett „ülj mellém a kandallóhoz" címzetű halljával, amely Nagy Antal kitűnő munkáját dicséri. Devecska Ferenc gyermekszobájában a szeretet ömlik el a világító erejű vörösfenyő bútorokon, amelyek még mellékesen, a higienán kívül, nevelési célzatot is szemmel tartanak. A sokszínű kockapadokkal például építkezni is lehet Montessori szellemében. Kovács László asztalos elsőrendű munkát végzett itt. Lakatos Artur familiáris lakószobája a derült otthon megnyugtató és hivogató hangulatát vetíti. Kevés helyen elférő, minden alkalomhoz szóló, bútorai takarékos vonalvezetésűek. Az áthuzatok viszont vidáman magyaros díszekkel vannak meghintve. Precíz kivitel és nagy hozzáértés jellemzi a kivitelező Majhen Ferenc munkáját.

Virágh Pál yachtclub szobája, melyet a Műbútoripari Vállalat készített el, hatalmas bútorokat tornyosít. A sportemberek nyári és hétvégi kirándulásainak igénytelen, de okos beosztása ez, melynél az emeletes ágyrendszer olyan, mint a hajókabinokban és a menyezetig érő szekrénynek négy külön fülkéje van. Molnár Farkasnak idegenforgalmi irodája józan logikával épült s a pontos iparosmunka Brichta József asztalos tudását igazolja. Kaesz Gyula kirakatot mutat be, melyet egy osztrák cég rendelt meg nála a semmeringi cukrászboltja számára. Szellemesen könnyed megoldás, melynél nem a kirakat, hanem a kirakat tárgyai hívják felmagukra a figyelmet. A cukorkás dobozok borításait és formáit, virágszirom-finomsággal, Kaesznė Lukács Katō tervezte. A portált készítő Horváth Lajos, az asztalosmunkákat készítő Hauszmann Ferenc s a vasbútorokat szállító Ideál Csőbútorüzem teljes összhangban kíválóan oldották meg a kivitel feladatát.

A kirakatok utcájában kísérleteket látunk arra, hogy ízléses kirakatrendezésekkel miként kell az árukat kívánatosabbá tenni s a forgalmat művészi indítékokkal növelni. Ezt a titkot már érzi és tudja az állami trafik, a főváros gáz- és elektromosművei, a textiles, a cserepes és a sodronymatracos egyaránt. Bolemann Dénes, Latabár Károly, ifj. Belányi Rudolf, Farnadi Frigyes, Kaesz Gyula, Szathmáry István, Kmety Ferenc, Szauter László, Weiss Pál és Füszter Ferenc végeztek itt kitűnő tervező és rendező munkát.

Külön kiemelkedő szigete van az egyházművészetnek, ahol lelki elemek sugározzák be az építészet, szobrászat és festészet mesterműveit. Zrinszky József romanizáló kápolnája puritán téralkotás. Csak az oltárra ad felemelő hangsúlyt. Molnár C. Pál emögött erős rövidülésben, a testiséget teljesen feloldó, éneklő angyalokat ábrázol. Két ferences-képe művészünknek legszebb alkotásai közé tartozik. Ohmann Béla domborművű passiója veleérzéssel és átszellemülten formázza meg az Ember Fia drámai sorsának végfejezetét. Ugyanilyen lelkiség rezdül át Ohmann egyéb plasztikai munkáján; művészetében mindig megérezteti ihletségének őszinteségét.

Az egyes iparművészeti ágak külön helységekben vannak csoportosítva, a körterem folyosókkal és pihenőkkel összekapcsolva.

A kerámiai fülke színekben tobzódó tárlatán, melyet Csépai Csavlek András sok ízléssel tervezett és rendezett, kiemelkednek Kovács Margit alkotásai. Tűzben megömlesztett máz-anyagával, a véletlenségek tudatos kihasználásával, mesterien tud bánni. Valahol a bizánci zománcok, talán a Szent Korona ábrázolásai körül szerzett tanulmányokat. De mindig annyira eredeti, hogy semmiféle irányhoz vagy mintaképhez nem vág, ellenben minden műve minden más kerámiától azonnal megkülönböztethető. Gorka Gézát is uralja formanyelve és technikai tudása. Jeleskednek még Gádor István, Eschenbach Jenő, Márkus Lili, Zilczer Hajnalka, stb. Örvendetes jelenség, hogy kerámiánkban már mintha alábbhagyott volna az afrikanizmus: a nudli-lábak, a hengeres-törzsek s a gömb-fejek játékos kuriózumai. De még a magyaros törekvésnek nyomait nem ismerjük fel eléggé.

A porcellán- és üvegfülke Minár Pált dícséri. Ő rendezte el az anyagot is. A porcellánok közt Herend minden tudását és sikerét saját nemes tradicióiból meríti. Olyan kincse a multja, hogy annak kamatoztatásáról lemondani nem lehet. de nem is szabad. A lágyan elhintett virágszirmok és gyümölcsfürtök még mindig ízes és ízléses világmárka jellegével bírnak. Figurális termékeinél azonban még további fejlődés várható. Zsolnay is megállott közelmultbeli népszerűségének stációján. Az eozin pedig megengedi, hogy modernebb alkalmazásával újabb sikereket hozzon felszínre.

Az üvegnél a fúvott üvegekkel bemutatkozó ajkai üveggyárnak különösen a füstös típusai igen kedvesek. Hiesz Géza üvegplasztikája hibátlanul művészi rangú. Alakjai ugyan néha a világítási effektusok közt szétesőek. Ahol azonban az üveget kissé színezi vagy egészen opak-hatásra hangolja, ott minden formai szépsége kibontakozik, sőt foszforeszkáló erőt is kap.

Ötvösségünk szívet örvendeztetően halad előre. Az ifj. Payer József által szépen megoldott fülkében a régi tanítómesterek kihatásából már nem látunk semmit. A legfiatalabb művé-

szeink minden dísz nélkül is, csupán az anyag áhítatos tiszteletével, erőt jelentő formanyelvet hoznak létre. A préselt bádogszerűségből teljesen ki tudnak emelkedni. Gróf Bánffy Miklós, Borda János, ifj. Szabó Ferenc, Iván István, Pál Lajos, Hodina Mihály és a többiek munkái, párisi vagy londoni kiállításokon is tetszéseket aratnának.

A textil elsősorban is a kézzel nyomtatott szövetekben Szabó Éva éli ki újdonságait. Meg kell itt említenünk az Alfa Szövőműhely elsőrendű bútorszövet anyagát is. A térbeliség játéka helyett, síkszerűségben marad ékítményezésük. Ezt a fülkét Gróf József rendezte igen ízlésesen. A női divat fülkét Rákos Pál nagy szeretettel tervezte. Az anyag rendezésében Zadubánszky Irén végzett nagy munkát. Itt Payer Gizella és Érchegyi Irén magyaros ruhakreációiról népies darabjairól kell megemlékezni. A lélekmelegítők, kabátkák, terítők odakívánkoznak a népművészetekre alapozott háziipar csúcsteljesítményeinek mintatárába.

A grafikánál a könyvművészet az idén szerényebb keretek közt jelenik meg, minthogy tavaly szélesebben szerepelt. Fülkéjét Tálos Gyula tervezte és Reiter László rendezte be. Néhány jól kiválasztott példa mellett a korán elhunyt Kőszegi Bella egy igen szép képeskönyve idézi fel a tehetséges művésznő emlékezetét. Keretekbe zárt egyes lapok beszámolnak még az élénk merkantil grafikai tevékenységről. A címlapokon, a prospektus és béléspapír tervezeteken K. Lukács Kató, K. Barta Ferenc, Basilides Barna, Csabai Ékes Lajos a legjelentősebb nevek. Hatásosak Istokovits Kálmán rézkarcai, Horváth Endre elsőrendű rézmetszetei s a kódexek lelkületébe mélyedt Szathmáry István pergamentjei. Ifj. Richter Aladár stílusos díszoklevelekkel, városképekkel, Jaschik Álmos két tónusban fogalmazott drámai fokozódottságú szentírás-jelenetekkel, Reiter László fekete alapon fehér vonalakkal adott kifejező erejű ábrázolásokkal szerepel. A mai ízléshez legközelebb állnak fametszőink: Buday György, G. Szabó Kálmán, Molnár C. Pál, könyvillusztrációikban mélygyökerű művészet nyilatkozik meg. A fametszet mindig tömörít és nagyfokú kötöttsége ellenére külön stílusszépségeket visz a nyomdászatba s egyszerűsége ellenére is sok elvont érzelmi elemet rezdít meg.

A fényképészek is kitesznek magukért, a meglátások és rálátások térbeliségének, a hatásosan kikeresett részletek és a karakterek finomságának művészi fokú érzékeltetésével. Pécsi József kitűnő anyagot válogatott össze.

Van ezeken kívül három csoportja a kiállításnak, melyek nem mintha vendégként szerepelnének itt, de másfelé is tartanak fenn viszonylatokat: ez a kisplasztika, amely sokszor karöltve halad a képzőművészettel, aztán a színházművészet, amely egész külön valami az építészet, festészet és iparművészet közösségében és végül a népművészet, mely jelen bemutatóján csupán előzményét képviseli a társulat védnöksége alatt gondozott háziiparnak.

A kisplasztikának és plakettának határozott célja és rendeltetése van, mint az iparművészetnek s azonkívül műhelybeli fogásaik a kismesterségek felé is utalnak. Legyen az szobadísz, versenydíj, emléktárgy, vagy a kegyeleti és vallási hódolat kifejezője, a cizellálással, patinázással, égetéssel stb. formai és mesterségbeli korlátozások alá veti az ilynemű alkotást. Mindezek folytán a kiállításon szereplő ruhátlan alakok, frissen feszülő izmok s a mozdulatok pillanatnyiságai az agyag, vagy plasztilin-mintázatnak nyugtalanságával, vagy pedig a csiszolás és vésés kézjegyével jelennek meg. Mindegyik a maga végleges méretébe és térhatásába van belekomponálva, úgy hogy sokszor a redukciós kép túlzottan elfinomítja a tömör formaképzést. Az antik ilynemű alkotásoknál egész a Pisanokig ilyennel nem is igen találkozunk.

Plakettmestereink nagyobbrészt arcképeket és jelképeket ábrázolnak: Telcs Ede léleklátó a kifejezéseiben, Reményi József nagyvonalú, Berán Lajos formagazdag, Beck Ö. Fülöp férfiasan duzzad az erőtől, Madarassy Walter pedig grecizáló. Kisplasztikánk, legfőképen a hitélet, a sport és a mitológia vonatkozásaiban szerepel. Ligeti Miklós márványistenanyja dekoratív erejű; Ohmann Béla bronz-Madonnája a lelkiségtől áthatott költemény; Orbán Antal mázas agyagból készült Betleheme gazdag csoportjaival a részletekben is megnyerően van felépítve; Lux Elek a kecses mozdulatok lirikusa; Sidló Ferenc mindig statikus, itt azonfelül klasszikus is, Beck Ö. Fülöp saját egyéniségének továbbfejlődését mutatja; Pátzay Pál egyszerűsége, Reményi József vonalritmusa, Kisfaludy Strobl Zsigmond naturalizmusa, Madarassy Walter impresszionizmusa, Szentgyörgyi István időtálló neoklasszicizmusa, Cser Károly komponáló ereje, Szomor László sokoldalúsága, a tanagráktól megihletett G. Lux Alice stb. mind olyan tényezők, hogy kisplasztikánkat a nagyrabecsült multunk vonalán még ma is a francia és belga legjobb alkotások mellé helyezik egysorba.

A színpadművészeti csoportot maga dr. Németh Antal válogatta össze, elsősorban a Nemzeti Színház és az Opera anyagából. Ezek a makettek, céljukat tekintve, tulajdonképen az írók szándékainak vannak alája vetve, de mégis a tervezők a maguk vágyait is igyekeznek kifejezésre juttatni. Ma már odáig jutottunk, hogy a hígvérű romantika helyett valóságos építészet és természetérzés vonul be, azonkívül látunk Doré-szerű látomásokat is. Oláh Gusztáv és Fülöp Zoltán Hunyadi Lászlója rembrandti erővel emeli ki a sötétségből a fényközpontba került cselekmény színterét és alakjait. Benedek Kata hamisítatlan magyar levegőt hoz Liliomfijába. Molnár C. Pálból a kódexek miniatürjeinek lelke beszél. Horváth János, Jaschik Álmos, Varga Mátyás (Hamlet) művészi megérzéssel kísérik a darabot és emelik ki

a színpadon szereplőket. Nagyajtai Teréz kosztümtervei pedig a tudomány szempontjából megbízhatóak és művészetileg is figyelemreméltó teljesítmények. Vass Béla adott méltó keretet e műveknek.

A népművészet és a háziipar bemutatását egy bejáratot keretező falikép jelzi. Diósy Antal készítette ezt, tárgyát illetően a Sárköz népviseletét és gyermekrajzait használja fel. Egészében azonban annyira egységes, hogy méltó volna arra, miszerint közintézmény, vagy iskola épületében helyet foglaljon, tartósabb rendeltetéssel. Színhatásában egy frissen szedett mezei bokrétához hasonlít leginkább.

Népművészetünk ma már néprajzunk archaeológiájához tartozik. Latabár Károlynak, a fülke tervezőjének érdeme e gyönyörű dolgok összegyüjtése. Kétségkívül bizonyos, ha azon az úton járunk ma is, amit a tegnap alkotott, akkor jó úton járunk. A vidéki múzeumokból és más gyüjteményekből összehordott népies díszítőművészeti alkotások, a pompás hímzések, kerámiai tárgyak, cserepek és fafaragások azt bizonyítják, hogy népművészetünk még másolatokban sem fog herbáriumszerű lepréseltséggel hatni. Azonkívül azonban az egyszersmint a legjobb talaj új virágoknak a kitermelésére. Népművészetünk ugyanis sohasem volt századokraszólóan megmerevedve, mindig felvett és beolvasztott külső hatásokat és volt annyi belső ereje is, hogy a további fejlődést biztosítsa. A két részre osztott háziipari csoportot Nándor Kató és Urbányi Vilmos finom ízléssel tervezték meg. Kiállításunkon látható, hogy az Iparművészeti Társulat oltalma alá helyezett háziipar ilyen irányvonalon képes meggazdagodni. Ha látunk is ismétlést a termelésben, megállás azonban nincsen. A sárközi fekete-fehér hímzésgondolatok, a Pannonia a halasi és a Pongrácz csipkék remek példákat mutatnak erre. A hímzések, a rátétmunkák jellegzetes síkdíszítései, az álomszerű csipkék ma már nemzetgazdasági tényezőnek is számottevőek: tavaly még egymillió nemes valutát hoztak be az országba, az idén már a négymillió pengős határhoz közelednek az exportstatisztikában.

Mondanunk sem kell, hogy a nyomorúság dermesztő csendje sokáig ráfeküdt a háziiparra, amely annakidelyén Izabella főhercegasszony kezdeményezése alapján olyan pompás eredményeket ért el. Ez viszont kétszeresen kötelességünkké teszi azt, hogy amikor a háziiparunk a népművészetünk frontjáról világhódító útjára indul, akkor azt minden tekintetben igyekezzünk fel is fegyverezni. További fejlődési fokra emelhetjük a Gödöllőn már kipróbált növényi festésű fonalakkal, mint ahogyan azt a stockholmi Handarbetteds Venner teszi. De kívánatos, hogy bővüljön más technikák beiktatásával is a háziiparunk, amely jelenében ma csaknem teljes egészében textiles jellegű. A dánok ezüst, a norvégek vas- és rézdomborításokat is csináltatnak népiesen otthonmunkaként. Az olaszok művészi tökélyre emelték a színezett hímzést. A mi népünk díszítő művészeti skálája van olyan széles, hogy abból még igen sok feladatkört lehet kiemelni. Múzeumainkban látjuk a honfoglaláskori tarsolylemezeket, a rokon euráziai művelődés aranyszarvasait, az ősi pogánykori hagyatékból származó irha-aplikációkat s szironyos munkákat, a tükrösök és késnyelek spanyolozásait, a bot és ostorfák ólombeöntéseit, a szíjfonatok mesterkedéseit, a nyirfakéreg felhasználását, a csont és a fa sokféle faragását stb. Némi tudományos körültekintéssel és minőségbeli bírálattal ezeket felhasználva óriási mértékű felfrissülést hozhatunk létre a diadalmasan előrenyomuló háziipar számára.

Elnökünk az örökké tartó magyar munka ünnepének nevezi társulatunk ötvenéves kiállítását. Másik igéi szerint pedig a magyar lélek mosolyának.

Mikor azt látjuk a társulat újabb ötven esztendejének a küszöbén, hogy ez a munka és ez a mosoly belső életerejénél fogva lázas igyekezettel tör előre a feladatokba való elmélyülés, a tervezői szellemesség s a tehetségnek ránksugárzó erényeivel, akkor minden okunk meg van arra, hogy túláradó reménységgel és megingathatatlan hittel tekintsünk sorsunknak s a magyar iparművészet sorsának jobb jövője felé.

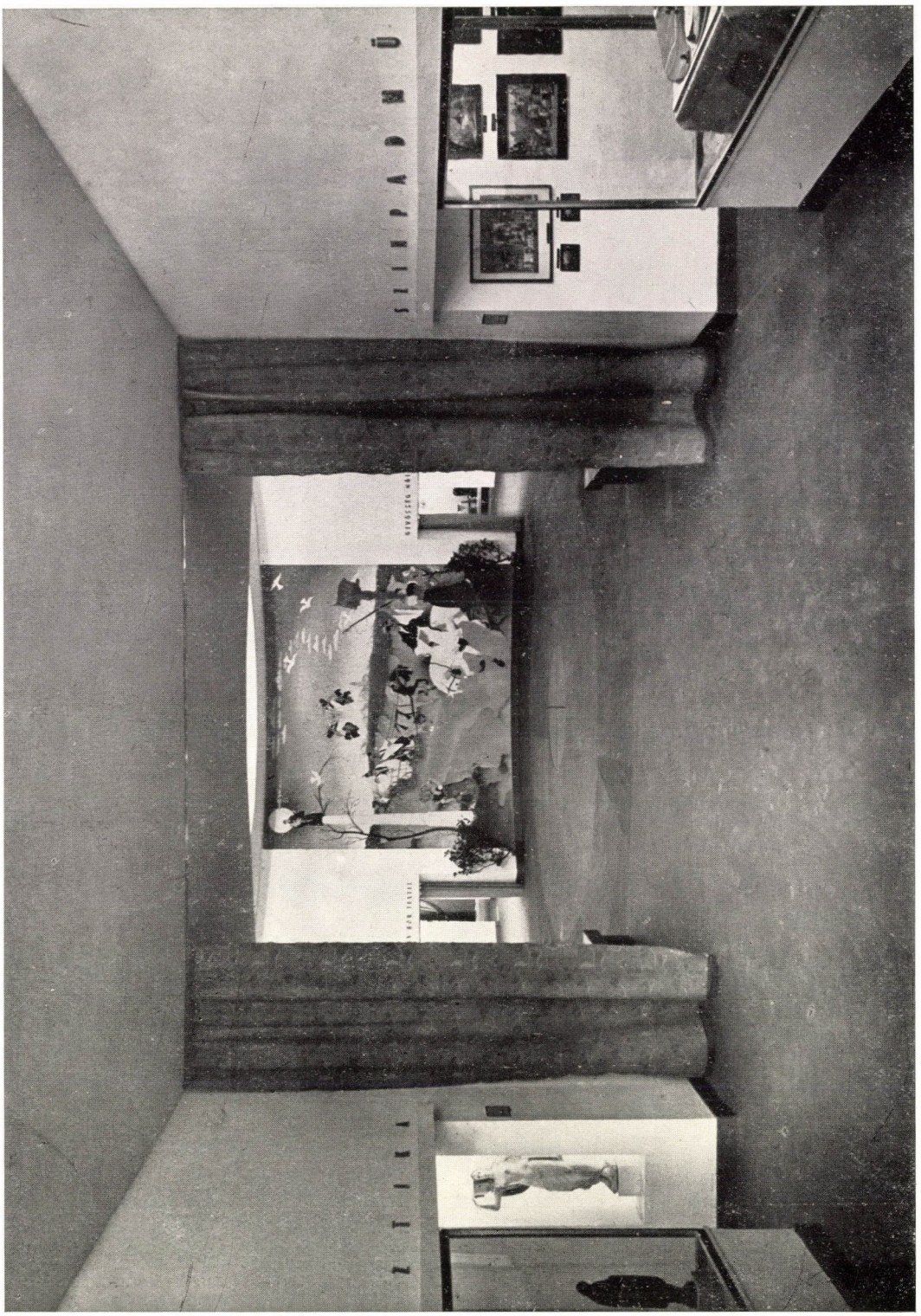
A JUBILÁRIS KIÁLLÍTÁS NÉPMŰVÉSZETI ANYAGGYÜJTÉSÉNEK TAPASZTALATAI

Az Országos Magyar Iparművészeti Társulat elnöksége részéről azt a megtisztelő megbízást kaptam, hogy a jubiláris kiállítás népművészeti anyagát állítsam össze, amely a rendelkezésre álló kiállítási terület tekintetbevételével, három különböző részre oszlott. A fővárosi és vidéki múzeumok válogatott anyagára, a társulat által megindított és közel két évtizedig tartó gyüjtő munka ismertetésére és a társulat tulajdonát képező néprajzi anyag bemutatására.

A gyüjtő munka ismertetése, a statisztikai adatok összeállításából, a társulattörténeti anyag kiválogatásából és a Néprajzi Múzeumban őrzött gyüjteménynek áttekintéséből, származott.

A múzeumok anyagának egy részét, a Néprajzi Múzeumból átengedett tárgyak csoportja alkotta, a másik rész, 16 vidéki város gyüjteményéből válogatódott össze.

A múzeumi anyag között szerepelt a Rákóczi-téri nőipariskola hímzés gyüjteménye is, jelentős dara-

Az Orsz. Magy. Iparművészeti Társulat 50 éves jubiláris kiállítása az Iparművészeti Múzeumban. A körterem. Az installációt tervezte Kórody György. — Fünfzigjährige Jubileums-Ausstellung der Ungarischen Landesgesellschaft für Kunstgewerbe im Museum für Kunstgewerbe. Rundsaal. Entwurf der Installation von G. Kórody.— Fifty years Jubilee-Exhibition of the Hungarian Society for Industrial Art in the Museum for Industrial Art. Circular-room. Design by Gy. Kórody.

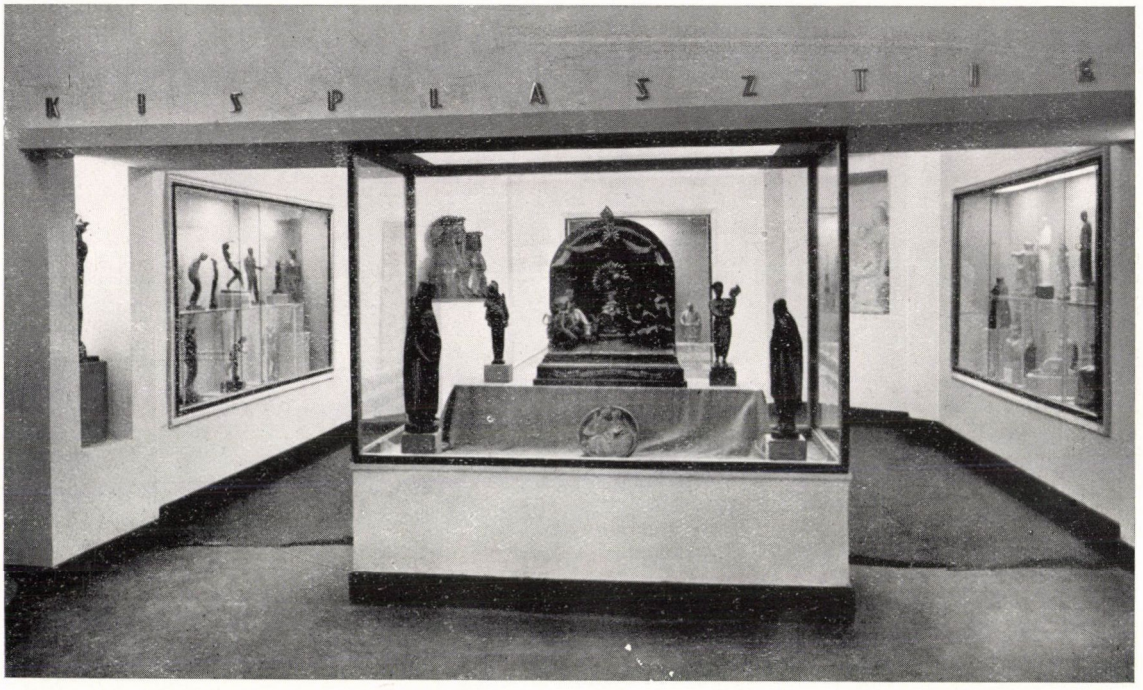

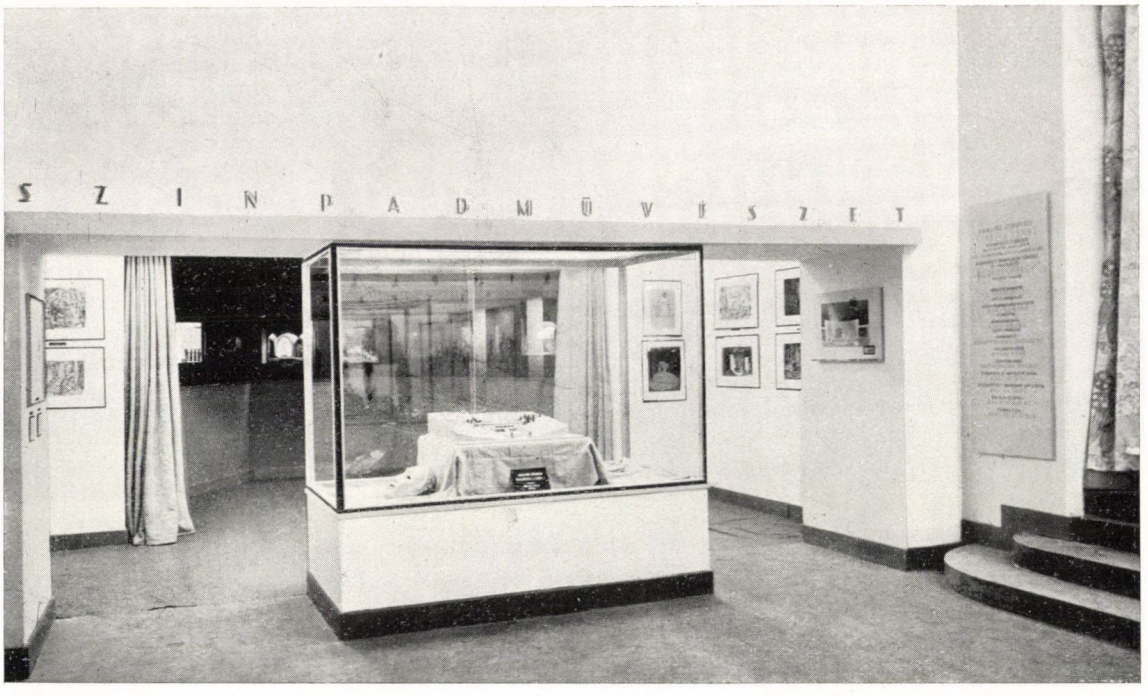
Fent : Részlet a körteremből. A falfestmény Basilides Barna, a jobboldali szobor Antal Károly műve. Lent: Részlet a körteremből. A baloldali szobor Pátzay Pál, a jobboldali Grandtner Jenő műve. Háttérben a népművészeti fülke. — Oben : Detail aus dem Rundsaal. Das Wandgemälde ist von B. Basilides, die rechtseitige Statue von K. Antal. Unten : Detail aus dem Rundsaal. Die linksseitige Statue von P. Pátzay, die rechtsseitige von J. Grandtner. Im Hintergrund die Nische für Volkskunst. — Above : Detail of the circular-room. Wall picture by B. Basilides, the statue at rigth by K. Antal. Below: detail of the circular-room : the statue at left by P. Pátzay, the statue at right by J. Grandtner. In the back-ground the niche for peasant art.

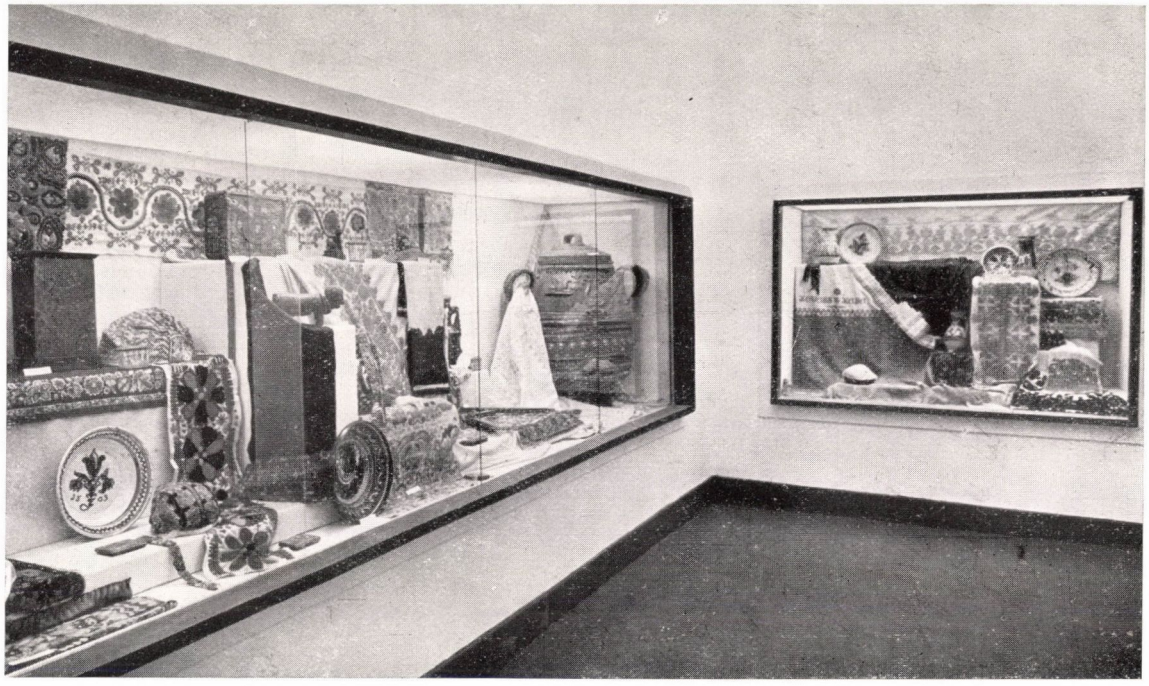

Fent : Az egyházművészeti rész. A kápolna Zrinszky József, az apostol-reliefek Pátzay Pál, a keresztelőmedence Weichinger Károly terve. Lent : A háziipari rész dekoratív festménye. Diósy Antal műve. — Oben : Abteilung für Kirchenkunst. Die Kapelle ist ein Entwurf von J. Zrinszky, die Reliefs der Apostel von P. Pátzay, das Taufbecken von K. Weichinger. Unten : das dekorative Gemälde des Abteils für Hausindustrie ist von A. Diósy. — Above : Department for ecclesiastical art. The Chapel designed by J. Zrinszky, the reliefs of the apostles by P. Pátzay, the font by K. Weichinger. Below : The decorative painting of the department for home industry from A. Diósy.

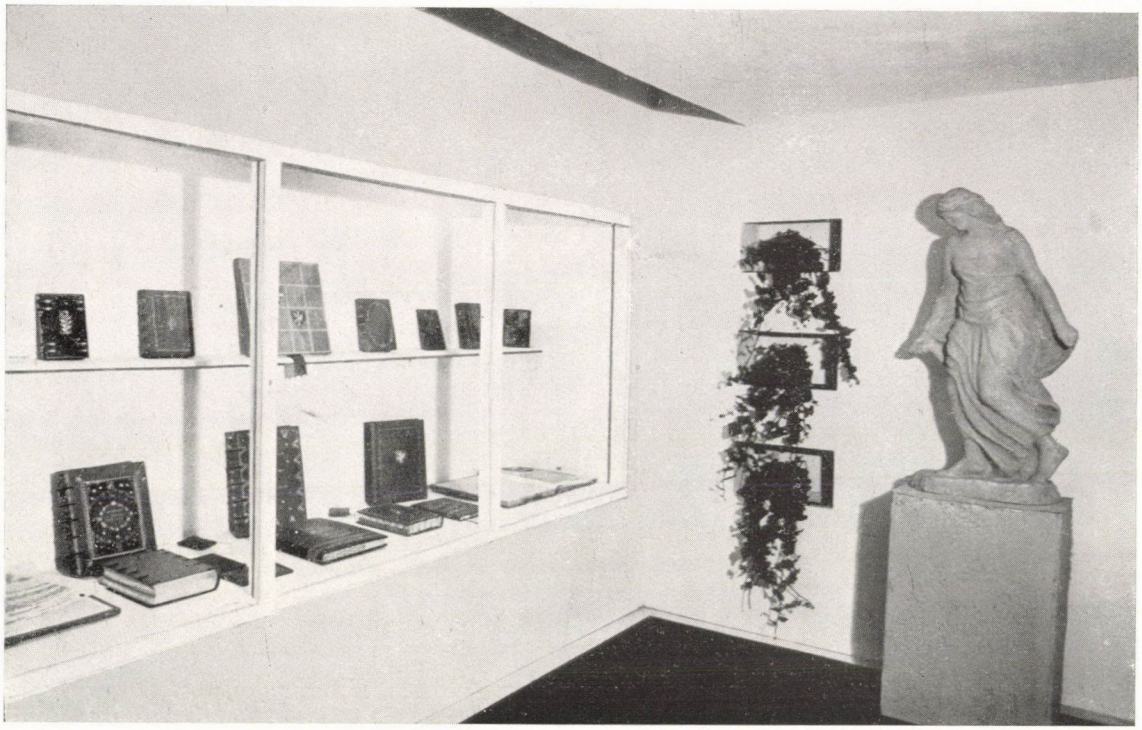

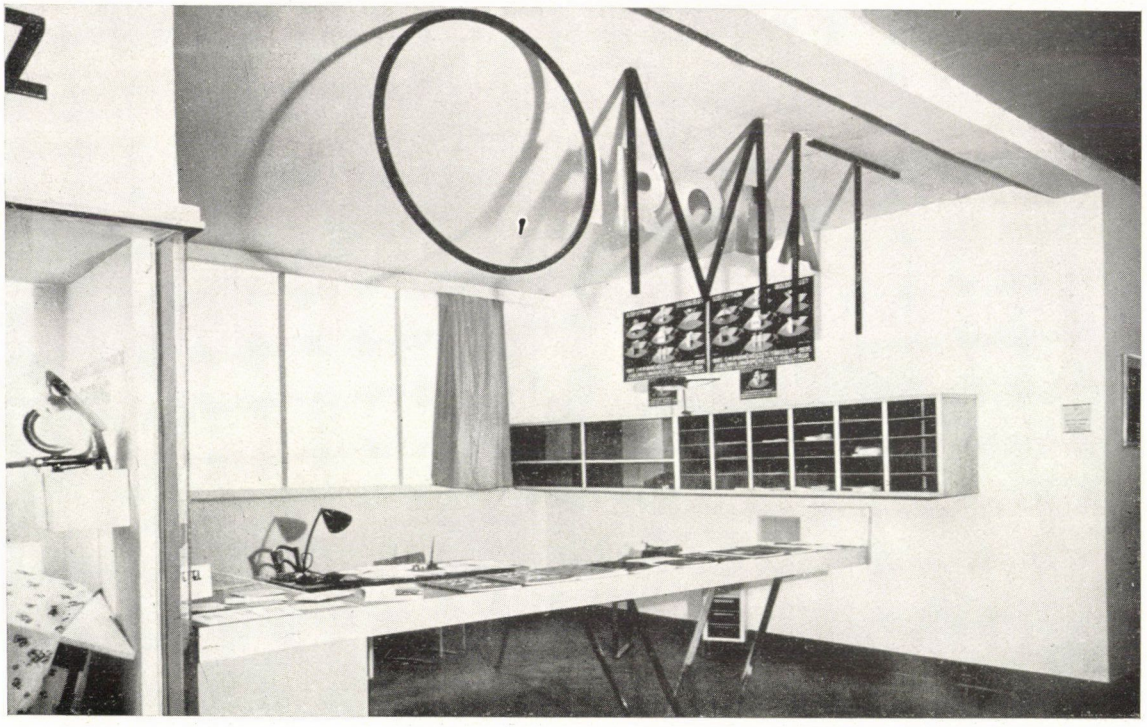
Fent : A kisplasztikai fülke. Bodon Károly terve. Lent : A színpadművészeti fülke. Dr. Németh Antal és Vass Béla terve. — Oben : Nische für Kleinplastik. Entwurf von K. Bodon. Unten : Nische für Bühnenkunst. Entwurf von A. Dr. Németh und B. Vass. — Above : The niche for small plastic art; designed by K. Bodon. Below : The niche for scenic art; designed by Dr. A. Németh and B. Vass.

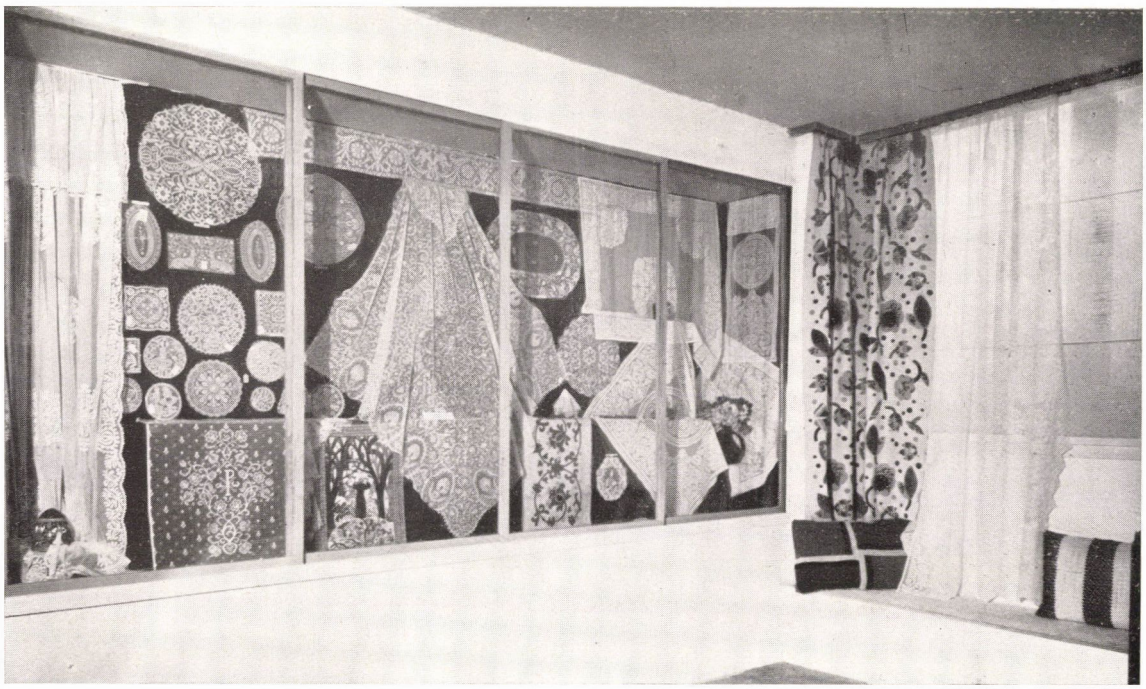

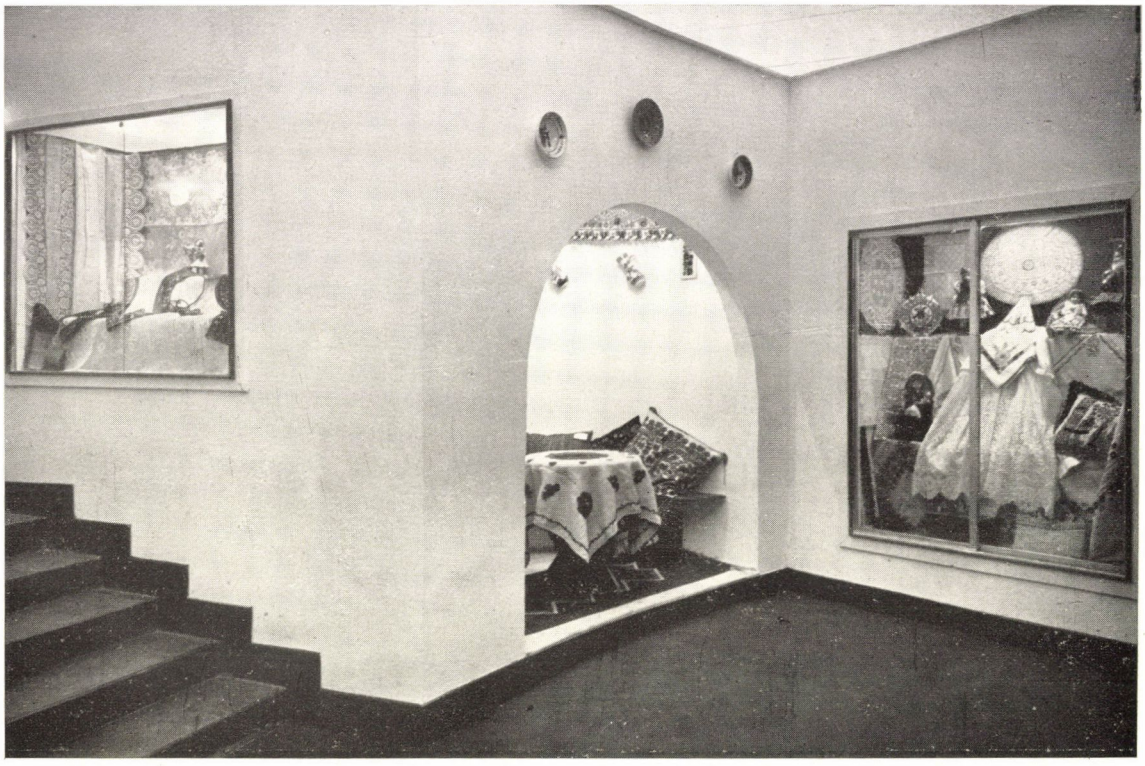
Fent: A népművészeti fülke belseje. Latabár Károly terve. Lent: a kerámiai fülke. Csépai-Csavlek András terve. — Oben: Innenraum der Nische für Volksindustrie. Entwurf von K. Latabár. Unten: die Nische der Keramiken. Entwurf von A. Csépai-Csavlek. — Interior of the niche for peasant art. Designed by K. Latabár Below: the niche for ceramics. Designed by A. Csépai-Csavlek.

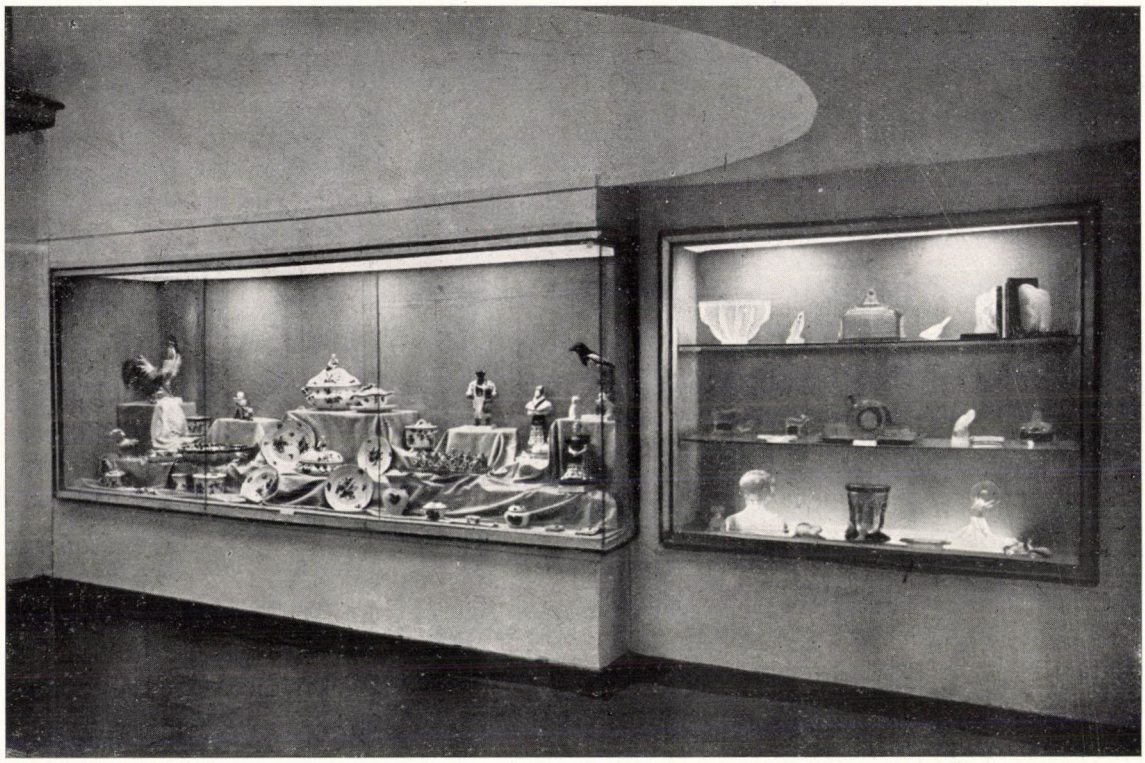

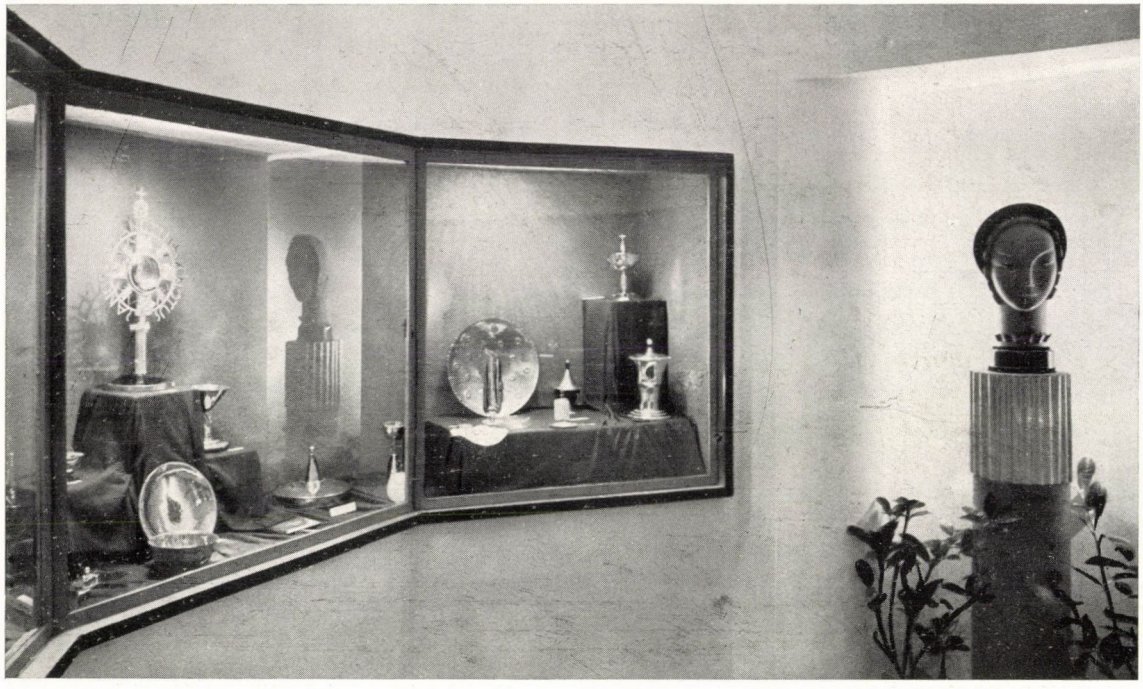
Fent: A könyv- és bőrdíszmű-fülke. Tálos Gyula terve. Lent: A társulati iroda. Molnár Farkas terve. — Oben: Nische für Buch- und Leder-Kunstarbeiten. Entwurf von Gy. Tálos. Unten: das Bureau der Gesellschaft. Entwurf von F. Molnár. — Above: The niche for works of book and leather art. Designed by Gy. Tálos. Below: Office of the Society. Designed by F. Molnár.

Fent: Az első háziipari fülke. Nándor Kató terve. Lent: A második háziipari fülke. Urbányi Vilmos terve. — Oben: Nische I. für Hausindustrie, Entwurf von K. Nándor. Unten: Nische II. für Hausindustrie. Entwurf von V. Urbányi. — Above: The first niche for home-industry. Designed by K. Nándor. Below: The 2nd niche for home-industry. Designed by V. Urbányi.

Fent: Az üveg- és porcellánfülke. Minár Pál terve. Lent: Az ötvös fülke. Ifj. Payer József terve. — Oben: Nische für Glas und Porzellan. Entwurf von P. Minár. Unten: Nische für Goldschmiedekunst. Entwurf von J. Payer jun. — Above: The niche for glass and porcelain works. Design by P. Minár. Below: The niche for goldsmith works. Design by J. Payer jun.

bokkal. Az anyagválogatás feladatának legérdekesebb részét, a vidéki múzeumok látogatása jelentette, több, különféle elgondolás szempontjából.

A helyszínen való tanulmányozás útirányának összeállítására, a Néprajzi Múzeum tudós tisztviselőitől kaptam értékes tanácsokat.* Ezek alapján az útitervemet három részre osztottam.

Az első útra: Szeged, Hódmezővásárhely, Békéscsaba, Békésgyula, Karcag, Debrecen, Miskolc városok múzeumait csoportosítottam.

A második útra, külön a Balassagyarmati múzeumot.

A harmadik útra: Sopron, Szombathely, Veszprém, Keszthely, Kaposvár, Pécs, Szekszárd, Székesfehérvár városok múzeumainak megtekintése maradt. A kitűzött cél mellett, még az anyag elrendezését, a konzerválást, a berendezés és csoportosítást, valamint a múzeumi anyag idegenforgalom szempontjából, lehető kihasználhatóságát is kerestem.

A rendelkezésemre álló hely korlátozott terjedelme mellett, nem térhetek ki részletesen minden észrevételre, megfigyelésre és tapasztalatra. A legfontosabbakat fogom felsorolni, mert például a konzerválás, tárgycsoportosítás és elrendezés részletei, csak a szakembert érdeklik. Az országos viszonylatban is számbavehető lehetőségek ismertetése, inkább általános érdekű.

Nincs szándékomban és nem is célom, osztályozni egyes városok múzeumait, azonban olyan általánosságokra fel akarom hívni a figyelmet, amelyek útam alkalmával szemem elé kerültek és amelyeket nem tudok hallgatással mellőzni. Ez vonatkozik különösen, az általános műveltség szempontjából, kívánatos változtatásokra, amelyek segítségével, a vidéki múzeum-kultúránk, jelentős nívóemelkedést nyerhet.

Minden múzeumnak tanító, ízlésnevelő és nemesítő célja is van, a történeti mult hagyományainak őrzése, emlékeinek összegyüjtése és konzerválása mellett.

Méltányos és jogos lenne, hogy hazai kultúránk, őrzésére hivatott intézményei, európai nívón álló gócpontok legyenek, az ország különböző városaiban. Ez kötelesség is, főleg, világviszonylatban is elsőrangú és a mai sablonizáló törekvések között, a színes, hangulatos egyéniség, diadalmas himnuszát zengő, népművészetünk érdekében. — Az alábbi felsorolás, az útirány vonalát követi és ebben a sorrendben tárgyalja a célul kitűzött irányelveket.

A „Szegedi Városi Múzeum“ volt körútam első állomása. Kiállító termeiben, több tudományág talált hajlékot. Közöttük, a képzőművészet kapta a legreprezentábilisabb elhelyezést. Néprajzi gyüjteményét, — amelyet, az alföldi bútorművesség tanulmányozásának szakmúzeumává lehetne fejleszteni, — igen ajánlatos lenne, jobb és szép anyagához méltóbb elhelyezésben részesíteni.

* E helyen is köszönetet mondok dr. Bátky Zsigmond főigazgató, dr. Madarassy László igazgató, dr. Györffy István igazgató, dr. Viski Károly és dr. Gönyei Sándor múzeumőr uraknak és Palotay Gertrud úrhölgynek.

A „Hódmezővásárhelyi Múzeum“ jól rendezett, bő tárgyi anyaggal rendelkezik, úgy az őskori, mint a néprajzi részben, csak a tárlók időszerűtlen és célszerűtlen formája az egyetlen zavaró tényező. Úgy az őskori, mint népvándorláskori, valamint népi kerámiája, igen érdekes lehetőségeket nyujt.

A 16 vidéki város közül, csak kettő van, ahol a magyarországi kerámia, történeti múzeumát fel lehetne építeni, az őskortól kezdve. Hódmezővásárhelyen vagy Székesfehérváron.

Idegenforgalom szempontjából sem lenne értéktelen ez a megoldás. Fejlődéstörténeti alapon, még világviszonylatban is jelentős értéket képviselne, mert kevés országnak van népvándorláskori kerámiája, oly remek változatokban, mint amilyenekkel hazai múzeumaink rendelkeznek.

A „Békéscsabai Múzeum“ jelen állapotában inkább lokális jellegű. Néprajzi karakterisztikumát a bútorművességben és a szűrszabó és szűcs munkákban lehetne specializálni. A múzeum belső felszerelése és tárlóinak megújítása kívánatos lenne.

A „Békésgyulai Múzeum“ rendezés alatt állott látogatásom alkalmával.

A „Karcagi Múzeum“ anyagának főerejét a kúnsági hímzések gyüjteménye adja. Itt igen szükséges lenne a mai általános múzeumkarakternek megfelelő átalakítás.

A „Borsod-Miskolci Múzeum“ sokoldalú, változatos gazdag gyüjtemény. Őstörténet, várostörténet, céh-emlékek, néprajz, — főleg a matyó vidék — adja a múzeum belső képét. Gyüjteményei a jelentősebb vidéki múzeumok közé sorozzák. A múzeum belsejét korszerűsíteni kellene s ezzel együtt a tárlói is kicserélődnének. A néprajzi gyüjteményében több igen szép darab van. A mezőcsáthi templom belsejének tartozékai, igen finom érdekességűek.

A „Nógrádvármegyei Nagy Iván Múzeum“ Balassagyarmaton, — azok közé a szerencsés vidéki múzeumok közé tartozik, amelyeknek határozott programmja, a múzeum egész hivatását meghatározza. A Balassagyarmati Múzeum a palócság múzeuma és minden programmja, a palóc élet néprajzának lehetőségig terjedő tanulmányozása.

A palóc élet eszközei-, szerszámai-, külső- és belső-felszerelésének tárgyaiból érdekes gyüjteménye van. Textil-, valamint ruházati gyüjteménye is jelentős. Ezenkívül a múzeum, a legmodernebb múzeumi eszköz — a fotografálás segítségével, érdekesen tarkítja a gyüjtőmunkát. Ennek a példáját bátran ajánlom a vidéki múzeumok számára. A múzeum belső elosztását, némi változtatásokkal, célszerűbbé, gyakorlatiassá lehetne tenni.

A múzeum mögött felépült palóc-ház és udvar, a maga szigorúan tárgyszerű felépítésével és felszerelésével, külön tanulmányi lehetőségeket nyujt.

A „Debreceni Déri Múzeum“, európai viszonylatban is komoly értékű intézmény. Úgy az elrendezése, mint anyagának gazdagsága tekin-

tetében, vezető szerepe van a vidéki múzeumok között.

A „Soproni Múzeum"-nak figyelemreméltóan komoly gyüjteménye van. Az őskori, különösen a római gyüjteményében sok, igen szép és eredeti példány található. A várostörténeti anyaga a polgári jólét minden reminiscenciáját híven tükrözi vissza. Sajnos, a néprajzi gyüjteménye, már a rendelkezésre álló hely alkalmatlansága miatt sem érvényesülhet érdeme szerint. Nemkülönben a nagy körültekintéssel összegyüjtött, de a pincébe szorult kismesterségek is, jobb elhelyezést érdemelnének, érdekesen kombinált helytörténeti vonatkozásuk miatt is.

Általában, ha a város korszerűsítené a múzeumát, néhány helyiség átépítésével, jobb csoportosítás lehetősége adódna. Azonkívül, az elavult tárlók kicserélése is elkerülhetetlenül szükséges. Ilyen módon, a múzeum, a város idegenforgalmának jelentős tényezőjévé válhatna. Különben, a korszerűsítés, az állandósuló osztrák idegenforgalomra való tekintettel, kellemetlen nívókérdéssé fejlődhet.

„Vasvármegye és Szombathely Város Múzeuma, néprajzi tekintetből, egyike a leggazdagabb tárgyi anyaggal rendelkező vidéki múzeumoknak. Tanulmányi célokra igen komoly értéket képvisel. Egyes darabjai a legszebb ritkaságok közé sorozhatók. Éppen ezért, az egyes termek belső kiképzésének megoldásával, a felszerelés kicserélésével, nagyon komolyan kellene foglalkozni, hogy a gyüjtemény, a benne rejlő értékekhez méltó környezetet kapjon. Az egész Dunántúl egyik legjelentősebb, sőt az ország egyik legszebb néprajzi központját lehetne itt kifejleszteni, a mai viszonyokhoz mérhető anyagi áldozattal. Ennek a kérdésnek kielégítő megoldása úgy a vármegyének, mint a városnak, országos kultúra szempontjából is egyformán érdeke.

A „Veszprémvármegyei Múzeum" változatos anyagú gyüjteményében, a mészbetétes edényei, római mozaikjai, céhes emlékei, valamint néprajzi anyagának egyes darabjai, általánosság szempontjából is jelentősek.

A múzeum modernizálása, amennyiben lehetséges lenne, nagymértékben erősítené az anyag értékeit.

Az épület mellett felépített Balaton-környéki ház, egész berendezésével, biztató útmutatás a szabadtéri múzeum megvalósítása felé.

A „Balatoni Múzeum Keszthely"-en esztendők óta befejezetlen épületben van. Anyagának nagyrésze ládákban rejtőzik. Természetes hivatását, fejlődésének irányvonalát a Balaton adja. Ezzel érdekes különlegességet nyert, ebben a nemben egyedül áll. Ezenkívül a Balaton-környéki pásztorművészet emlékeinek összegyüjtésével, erőteljes hangsúlyozásával, gyarapíthatja különleges hivatását. A magyar pásztorművészetben sok, kedves artisztikus elem rejtőzik. A tárgyszeretet hangsúlyozása, itt igen indokolt lenne. A múzeumi anyagelrendezés még kezdő állapotban van. Éppen ezért ajánlatos lenne, a már újonnan beszerzett tárlók, erősen barokkos formáit, a többi terem berendezésénél elhagyni.

A „Somogymegyei Múzeum Kaposvár" jelentős népi textilia-gyüjteménnyel rendelkezik. A fehérhímzés gyüjteményében a technikai bravurok egész sorozatát lehet találni. Népi gyermekjáték-gyüjteménye egyedülálló. Szépek a pásztorfaragásai is.

A „Pécs Városi Múzeum" anyagának hangsúlya inkább az őstörténeten van. Néprajzi gyüjteménye, — Baranya vármegye néprajzilag értékes gazdagságához mérve, — nem nagy terjedelmű. A múzeum belső felszerelését ajánlatos volna korszerűsíteni.

Baranya Vármegye vármegyeházi gyüjteménye, válogatott néprajzi anyagával, artisztikus elrendezésével, magasabbrendű múzeumi élvezetek egész sorát nyujtja. Ebben a nemben, a további fejlődése során, egyedülálló helye lesz és útat tör a szép számára, a ridegen tárgyilagos múzeumi anyagkiállítások sablonjai között.

„Tolnavármegye Múzeuma" Szekszárdon, igen gazdag őstörténeti, római és népvándorláskori gyüjteményén kívül, jelentős néprajzi anyaggal rendelkezik. Sárközi gyüjteményében több finom szépségű darab található. A múzeum belső kiképzésének korszerűsítése komoly feladat, nemkülönben az egészen ősi tárlók kicserélése is igen aktuális. Az átrendezés munkáinak igen érdekes lehetőségei adódnak ,a termek kb. 7 méteres magasságából.

A „Székesfehérvári Múzeum" egyike a Dunántúl leggazdagabb és legjobban csoportosított múzeumainak. Kerámiai anyaga, a legrégibb kortól kezdve, a fejlődéstörténeti sorozat, legkomolyabb lehetőségeit nyujtja. A kerámia fejlődéstörténeti múzeuma számára igen jó és bő tárgyi alappal rendelkezik. Budapesthez való közelség szempontjából, Hódmezővásárhely elé kerülhet.

A múzeum néprajzi gyüjteményének legszebb darabjai a pásztor faragóművészet néhány igen szép példánya. A jelenleg épités alatt álló néprajzi rész hozzátoldásával, fejlődésének új lehetőségeit nyujtja.

Összefoglalva a látottakat, a különféle meggondolások eredményét abban látom gyakorlatilag kivihetőnek, hogy lehetőleg minden vidéki múzeumnak bizonyos határozott irányú jellemvonást kellene hangsúlyoznia.

Szerénytelenség lenne elmellőzni annak megállapítását, hogy több helyen ez a karakterisztikum már kialakulóban van, sőt kialakult. De érzésem szerint, az elgondolást bizonyos átcsoportosítás segítségével, egészen határozottá lehetne formálni legtöbb helyen. Igen érdekes ebből a szempontból a Balassagyarmati Múzeum példája, hol a skausenszerűen felépített palócház és udvar és a múzeumban összegyüjtött anyag között, még kontaktushiányt találtam. Ugyanez az érzésem támadt Veszprémben is, hol ugyancsak a felállított s hatásában igen jól sikerült Balaton-környéki ház és a mellette álló múzeum anyaga között, bizonyos diszharmóniát éreztem. Az érzés intenzitása, bizonyos szempontból rávilágít az elgondolás helyességére.

Úgy a Palóc-ház, mint a Balatonkörnyéki ház, — kerek egész. Harmónikus egység, hol úgy a külső, mint a belső, tökéletesen kiegészíti egymást. Tanulmányi tekintetben a tel-

jes elmélyedés lehetőségeit nyujtja. Ezt az érzést kellene a múzeum belsőkben is éreztetni. Ebben van a nívóemelés kérdésének megoldása is. A zavartalan tanulmányozás lehetősége, a nevelés és tanítás problémái, az idegenforgalom érdekei szorosan egybekapcsolódnak. Ennek a kérdésnek a megnyugtató megoldásával, a nemzet, kultúrális törekvéseinek ideális céljai jobban megközelíthetők lennének.

Természetesen, mint a legtöbb mai kérdésben, úgy itt is az anyagi feltételek megteremtése okozza a legtöbb problémát. Az bizonyos, hogy még a mai gazdasági viszonyokhoz alkalmazkodva, ha szerény eszközökkel, esetleg több éves beruházással és az ügy iránti megfelelő jóakarattal és megértéssel, meg lehet oldani ezt a legnehezebbnek látszó feladatot is. Erre a közelmultban is van már példa. Éppen ezért, tekintettel arra, hogy a vidéki múzeumok nívóemelésének megoldása országos érdek, igen ajánlatos lenne azt alaposan elvégezni.

LATABÁR KÁROLY

IPARMŰVÉSZETI AJÁNDÉKOK

Ajándékot kapni könnyebb, mint ajándékot adni. Legalábbis jóízlésű embereknek. Az esztétikai aggodalom súlyos fényűzési adótétel. Az egyszerű ember felmenti önmagát ennek az adónak terhe alól. Tehát ajándékot ad kétségek és gyötrelmek nélkül. Ad azt, amit a bolt, a nagyáruház vagy a vásári bódé erre a célra ajánl. Ajándékoz színes üveggyöngyöket, vagy fakanalat tarka felirattal, mézeskalács-szívet, vagy szalvétagyűrűt nefelejts-díszítéssel.

Az egyszerű ember azt tartja, amit a lengyel közmondás: minden kéz szép, amelyik ad.

*

Az ajándékozás mindig szokásban volt, amióta civilizáció uralkodik a Földön. Apró ajándékok tartják fenn a barátságot — mondogatták már évezredek előtt és bölcsen azt értették alatta, amit ma is értünk: adok, hogy adjál; adok, mert gáláns, figyelmes, előzékeny vagyok; adok egy magasrendű szokásnak hódolva, adok azért, hogy örömet gerjesszek és adok azért is, mert adni nemcsak öröm, de egészen hasznos cselekedet is.

A legnagyobb ajándékozó az a nemzet volt, mely a világtörténelemnek eddig legbölcsebb, legizlésesebb, legelőkelőbb gondolatvilágú nemzete volt, a görögök.

Az ajándékaikban báj és költészet volt (lásd: a női ékszereket). Kimondhatatlan finomságú művészet volt (lásd: a tanagra-figurákat). Kis dolgokba is belevitték a tudásukat, az egyéniségük varázsát (lásd: Odysseust) és az ajándékot az örömteli élet napsugarának tekintették.

Azonban, sajnos, ajándékaik erkölcsi értéke nem volt mindig egyenlő a művészivel. Az ajándékosztó görögöktől is félünk — mondották a trójaiak és ebben az események igazolták is őket. (Az ajándék-falóból fegyveres katonák is mászhatnak ki éjnek idején.) Azóta van az, hogy gyermekek és asszonyok legelőször az ajándék — belsejét vizsgálgatják.

*

A kereszténység a maga belső, őszinte morálja-val száműzte az ajándékból is a pogány elemet és a ravaszságot. Az ajándékozás szívügy lett. Nem üzlet és nem hadicsel. Hanem érzelmi fegyvergyakorlat. A legszebb, legönfeláldozóbb ajándékozók a keresztes lovagok voltak. Mi volna a mai múzeumok sorsa, ha a trubadur- és szerelemdalnok-lovagok haza nem hordták volna Kelet színes csodáit: a gyönyörű bársonyokat, brokátokat, serlegeket, örökvilágító lámpásokat, acélpengéket, arany-és gyöngykalárisokat, amit mind ajándékul hoztak imádott földi és mennyei eszményképüknek.

És a fogadalmi, a templomi, a keresztelési, az áldozási, a bérmaajándékok?

A párisi Cluny-múzeumnak legszebb ékességei közt is a legmegkapóbbak azok a másfélezeréves apró vallásos ajándéktárgyak, melyeket vidéki klastromokban, romok közt, vagy a Szajna fenekén találtak a véletlen szerencsehalászok.

A kereszténység az ajándékozás köré is dicsfényt vont. Ez a fény az, mely még a gyertyácskák ragyogását is túlszárnyalja a karácsonyfákon.

*

A mai ember kissé félszegül viselkedik az ajándékozás gyakorlatában. Hasonlít a kiszáradt tenger homoksivatagjába került őslényekhez. Nincs, vagy alig van már ügyessége és szerszáma a finom ajándékok készítéséhez. S nem érti meg, hogy az, amit számára a gépipar és a nagyáruház hízelkedve kínál, nem ajándék, csak pénzben kifejezhető áru.

Arra gondolok, hogy például a biedermeier-kor annyiszor megmosolygott érzelmes ajándékai közt mennyi művészetakarás is volt. Igazi dilettánskodás is folyt. A sok gyöngygyel hímzett pénztárca, tarsoly, névjegytartó, órapapucs tengeréből mégis kiemelkedik a becsületes kézműves-ajándék. A borostyán-, szaru- és gyöngyházmunkák tömege. Varrókészletek, gyűszűk, ollók, pamutgombolyagtartók, viaszgyertyatartók filigrán-ezüst munkáival. Az emlékpoharak és a porcellán-csészék hatalmas ipara. A csipkék, legyezők, szelencék és napernyők kecses formái. Ajándékozás a születés, a jegyesség, a házasélet, az utazások, a halál jelentős dátumai alkalmával.

Száz évvel ezelőtt könnyű volt ajándékot keresni és találni.

*

Közben megérkezett az ajándékozás két nagy ellensége: a takarékosság és a bazár.

Mindkettő arra való, hogy hiányokat pótoljon. A pénz, a szív és a kézművesipar hiányát. A ráérés,

az időtöltés, a keresés és az ajándékon való gondolkozás — mindez megszűnt a mai öldöklő életformák miatt.

A modern illemtan azután ehhez az ajándékötlethiányhoz egy külön gáláns formulát is gyártott: a finom úr a finom hölgynek nem ajándékozhat mást, csak múló értékeket. Virágbokrétát, parfümöt, cukorkát, édességet, gyümölcsöket, bort, vagy egyéb semmiséget. A hiányosságból erény lett. A tehetetlenségből — szép csomagolás.

A gyermekeket még meg szabad kérdezni, mit szeretnének karácsonyra. Az úrinőt, akinek lekötelezettjei vagyunk meghívásokért, szívességekért, jóságáért, a világért sem illik óhajairól vallatni. Nem illik, de nem is célszerű.

Knigge Reboux és minden újkori illemtaníró kineveti azt, aki „például egy virágokkal körültűzdelt nikkel ágymelegítőt" küldene ajándékba egy tiszteletreméltó úrnőnek. Ez a szép szemforgatások mai korszakában halálos bűn volna. Csak semmit, ami hasznos, ami túléli a mát, az ünnepeket, a születési évfordulót, vagy amit — Isten bocsá — a szép menyasszony azután is „üzembe helyezhet", ha már meg volt az esküvő és elkezdődik a háztartási munka.

„A mód, ahogyan adunk, többet ér annál, amit adunk" — mondja Corneille. Ezt jól megszívleli minden mai ajándékozó. Aranyos zsinór, kreppelt színes papír, esetleg kartondoboz szép festett cicával a fedelén, azután kemény, tépettszélű levélpapiron pár sor — ez jelenti a módot, ahogyan adunk. Színtelen, unalmas, de elegáns, mint az egész mai férfidivat.

*

Körülbelül huszonöt-harminc évvel ezelőtt, mikor az új iparművészet Angliában és Németországban megszületett, egyszerre friss vérkeringést kapott az ajándékozás művészete. Kezdtük kinevetni a megkapó gyermekkori ajándéktárgyakat, mint például: egy csont tollszár Tátrafüred látképével a piciny üveglencse mögött. Kezdtünk friss, szép természetet, formákat érezni. Münchenben, Drezdában, Londonban, Bécsben, mindenfelé ragyogó boltok támadtak s bennük pár márkáért kedvünkre való, szemet gyönyörködtető, hasznos iparművészeti tárgyak. Ékszerek, poharak, kis bronzfigurák, asztali lámpák, szelencék, képkeretek, bőrbekötött könyvek, íróasztalra való tárgyak, kesztyűdobozok, övek, tarsolyok, dohányzó-készletek, tűzszerszám, teaforraló, kis kávés szervisz, pálinkáspoharak, gyümölcskosár és süteményesdoboz, ezernyi okos és hasznos holmi. Anyagból, szolídan, megmunkálva. Oh, de milyen gondosan, szépen felépítve! A fémtárgyak kalapálva, a vésővel és cizelláló szerszámmal átdolgozva. Az esztergályozás, a bőrmozaikberakás, a fafényezés, a háncsfonás remeke valamennyi. A kerámia tárgyain a mázak keresett színei. Az üvegpoharak felszínén a gyémánttű virágai. A gyöngynyakláncon a fekete, a rózsaszín és a sárga árnyalati szépségei harmonizáltak.

A kézművesség mintha önmagának életét, dicsőségét akarta volna zengeni.

Azokban az években, a háborút megelőző évtizedben az intelligens középosztály nyugodtan fordulhatott el a porlepett vitrinák régimódi hagyatékától. Öröme telt abban, ha külföldi útjairól ilyen emlékeket plántálhatott lakásába.

Ajándékozni pedig gyönyörűség volt. Az ember — ma azt érezzük: a kultúrsznob — valami fensőséges öntudattal küldött az ismerőseinek hasznos és szép ajándékot. Arra gondolt, hogy ez az egyszerű toalett-készlet mennyi bazári szörnyeteget fog lesöpörni a szép asszony asztaláról.

*

A háborús és háborúutáni ízlés persze ezt az örömet is megrontotta. Az ajándéktárgyak száma egyre fogyott s a pénz egyre több lett. A gavalléros ajándékok időszaka következett és a háborús gazdagság egyáltalán nem törte sokat azon a fejét, hogy mit ajándékozzon kedveseinek. Néha beérték azzal is, hogy egy csekket tettek le a gyermekek ajándékasztalára.

De szerencsére ezen az időszakon is átlábaltunk. Az ajándékoknak új fejezete kezdődött meg: a nagyipari.

Valahányszor egy jóízlésű családapa, vagy gáláns barát az ajándékvásárlás feladatával kerül szembe, csábító és káprázatos kirakatok vonzáskörébe kerül. Első pillanatra kényelmesnek látszik számára a feladat. Az elegáns negyedben egy déli séta és — azt hiszi — már meg is találja a megfelelő portékát.

Hiszen sohasem tarkállott még az áruknak ekkora tömege a polcokon. Hamis ékszerek és olcsó órák. Alabástrom tolltartók és krómozott fémcsőállványok. Nikkelezett dísztálak és „ólomüveg" virágpoharak. Azután a cifra likőrösüvegek százai, mindenféle képekkel, ráfestéssel, pókhálóval és műrepedéssel. Borosüvegek számtáblával. Fütyülősüvegek galagonyabokrétával és pántlikákkal.

Se szeri se száma a hóbortoknak. Álljunk meg egy egyszerű belvárosi papírkereskedés előtt és nézzük meg, mi történik például a bridge jegyében. Szörnyűségek magazinja. Ordító fej, mint gyufatartó. Szélmalom, mint notesz- és ceruzatartó. A pikk és a káró minden poháron, hamutálcán, szerencsemalacon; dzsessz-trombitás tartja fején a cigaretták. És micsoda feliratok, viccek, áldások és közmondások!

*

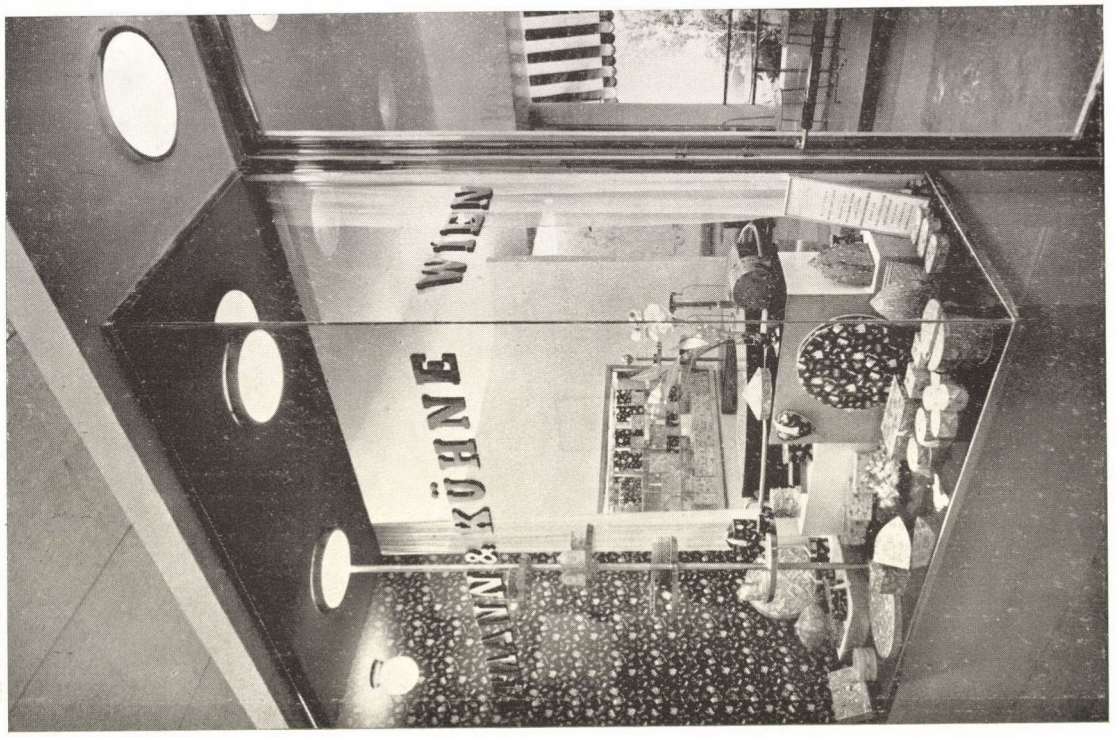
Mégsem könnyű tehát a választás. Az ajándékozás mélyén ugyanis rendesen ott van a vágy is, hogy olyasmit adjunk, ami egyéni, sajátos, nem tömegáru. Egy kerámiai tárgy, mely a művésze stílusát hirdeti, mégis más. Egy ezüstdoboz, amelynek nincs másodpéldánya, egy elefántcsontból faragott kézitükör, a maga egyedülvalóságában — mind közelebb esik az „ajándék" eredeti fogalmához. És az a baba is, melyen ott mosolyog a készítő és öltöztető iparművésznő humora, milyen győzelmesen veri az édeskés díszbábukat. Valami olyant akarok adni, amin az alkotás kedve, lelkülete, a művészet feszítőereje legalább foszlányokban megvan még.

Ezt csak az iparművészeti ajándék nyujthatja. Mert csak ez tudja az anyag törvényeit az ötlet kifejezésmódjával egyensúlyba hozni. Csak itt érvényesül a „beauty for use" kellő aránya.

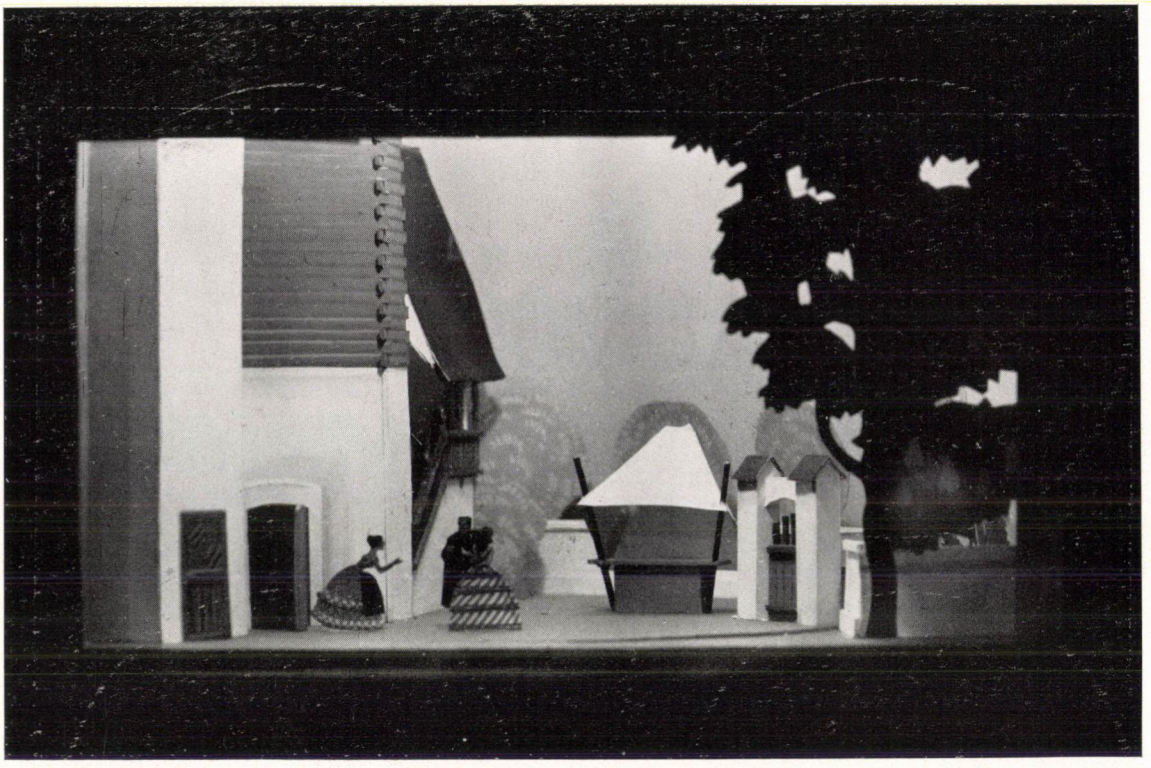
Ezért kell hinni és remélni, hogy az egyszerű és szép iparművészeti ajándéknak újra felvirrad a napja. A tömegajándékok nagy csömöre után.

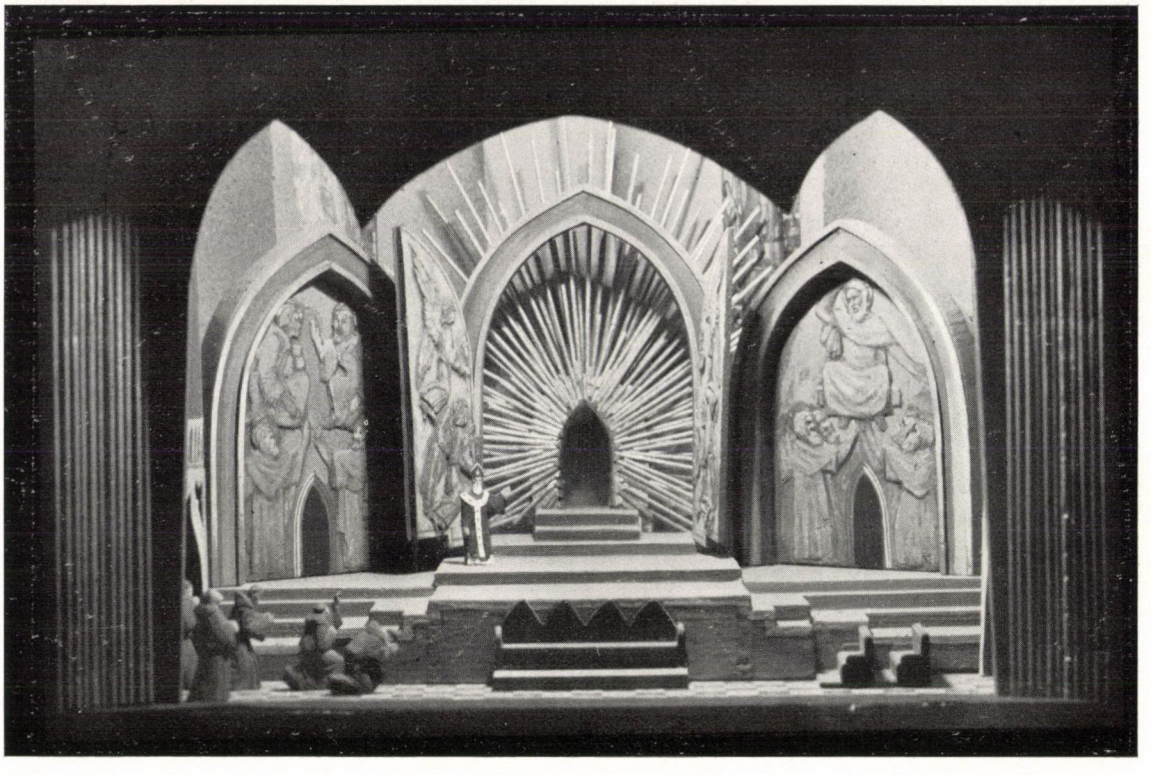
NÁDAI PÁL

Fent: A textilfülke. Gróf József terve. Lent: Cukrászda. Kaesz Gyula terve. — Oben: Nische für Textilkunst. Entwurf von J. Gróf. Unten: Zuckerbäckerei. Entwurf von Gy. Kaesz. — Above: The niche for textile fabrics. Design by J. Gróf. Below: Confectionery. Design by Gy. Kaesz.

Makettek a színpadművészeti fülkéből. Fent: Liliomfi. Tervezte Benedek Kata, rendező Varga Mátyás. Lent: Missa Sollemnis. Tervezte Horváth János, rendező Dr. Németh Antal. — Maketten aus der Nische für Bühnenkunst. Oben: Liliomfi, entworfen von K. Benedek, Regisseur: M. Varga. Unten: Missa Sollemnis, entworfen von J. Horváth, Regisseur: Dr. A. Németh. — Maquettes from the niche for scenic art. Above: Liliomfi. Designed by K. Benedek, regisseur M. Varga. Below: Missa Sollemnis, designed by J. Horváth, regisseur Dr. A. Németh.

Fent: A női divatfülke. Rákos Pál terve. Lent: A kirakatok utcája. Kórody György terve. — Oben: Nische für Damenmode. Entwurf von P. Rákos. Unten: Strasse der Geschäftsauslagen. Entwurf von G. Kórody. — Above: The niche for ladies' fashion. Designed by P. Rákos. Below: The street of shop windows. Designed by G. Kórody.

Középen balra Reményi József, jobbra Telcs Ede, lent balra Torbágyi Novák Györgyi, jobbra Berán Lajos, fent balra Beck Ö. Fülöp, jobbra Madarassy Walter plakettjei. — Plakette. In der Mitte links von J. Reményi, rechts von E. Telcs, unten links von Gy. Torbágyi Novák, rechts von L. Berán, Oben links von F. Ö. Beck, rechts von Walter Madarassy. — Plaquettes. In the middle to the left: works of J. Reményi, to the right of E. Telcs, Below to the left of Gy. Torbágyi Novák, to the right of L. Berán, Above to the left of F. Ö. Beck, to the right of W. Madarassy.

KURFÜRST-ISTVÁN
ZINYOMDÁJÁN

A MAGY. KIR. KÜLKERESKEDELMI HIVATAL

Külkereskedelmi viszonyaink kedvező fejlődésében nagy szerepet játszik a M. Kir. Külkereskedelmi Hivatal, amely a felállításakor megbízást kapott a kormánytól az exportpropaganda megfelelő megszervezésére, továbbá gazdasági szempontból fontos külföldi helyeken kiállítások rendezésére is.

A feladat nem volt könnyű. Hiszen sok olyan területet kellett megmunkálni, amely magyar szempontból még ugarnak volt tekinthető. S ezért döntő jelentősége volt annak, hogy milyen elgondolás szerint történik a Hivatal nagyjelentőségű munkájának a megindítása. Örömmel kell megállapítani, hogy ez az indulás igen szerencsés terv alapján történt. Az országnak, nemzetünknek igen nagy előnyöket adott az, hogy dr. Winchkler István, a M. Kir. Külkereskedelmi Hivatal akkori elnöke, jelenlegi kereskedelemügyi miniszter, ebbe a munkába — a széttagozódás elkerülése végett — bevonta az összes érdekelt szerveket és az iparművészet, illetve háziipar fejlesztésével megbízott Országos Magyar Iparművészeti Társulatot.

A Hivatal nagyjelentőségű és eredményes munkájánál döntően esett latba az a körülmény, hogy propaganda-programmjának megállapításánál mindig figyelembe veszi az említett szervek speciális érdekeit is, sőt magának a programmnak a megállapítását is ezekkel a szervekkel karöltve végzi.

A M. Kir. Külkereskedelmi Hivatal és az Országos Magyar Iparművészeti Társulat a szoros együttműködése eredményeként sikerült a nemzetközi vásárokon a magyar háziipart és iparművészetet kollektív csoportokban szerepeltetni a társulat felügyelete alatt, ami az egész szakma megjelenésének sokkal magasabb nívót biztosított a korábbival szemben. A társulat felügyelete mellett sikerült nagyrészt kiküszöbölni az értéktelen bazári áruk árusítását és kiállítását a külföldi vásárokon és a magyar iparművészet és háziipar szereplését — közös munkával — a kollektív bemutató értékes és dekoratív részévé tettük.

A Külkereskedelmi Hivatal felállítása óta az Országos Magyar Iparművészeti Társulat a Hivatal következő kiállításain vett részt:

1933. évben: a milanoi nemzetközi, a bari-i nemzetközi, a párisi nemzetközi vásárokon.

1934. évben: a bécsi nemzetközi, a milanoi nemzetközi, a bari-i nemzetközi vásárokon.

1935. évben: a milanoi nemzetközi vásáron, a bruxellesi világkiállításon, a müncheni REKOFA kiállításon, a londoni „Ideal Home" kiállításán.

Önálló kiállítással szerepelt részbeni közreműködésével a hivatalnak az OMIT:

1934. évben: a lipcsei tavaszi vásáron, a chicagói világkiállításon.

1935. évben: a bécsi tavaszi vásáron.

Mind e kiállítások két szempontból bírtak fontossággal. Egyrészt, mert igen jelentős forgalom lebonyolítását tették lehetővé a kicsinybeni, közvetlen eladás révén, másrészt igen tekintélyes nagybani üzletkötések eszközlését jelentették a kiállítók részére. Rendkívül sok új üzleti lehetőség támadt ezen a réven a magyar exportőrök számára, ami nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a háziipari, illetőleg iparművészeti exportstatisztika olyan érdekes számokat tudott az 1935-ös esztendőben kimutatni.

Mindezek alapján kétségkívül megállapítható, hogy a M. Kir. Külkereskedelmi Hivatal illusztris vezetőségének eredeti elgondolása, mely szerint a legalkalmasabb megjelenési forma a magyar háziipar és iparművészet részére az ilyen külföldi reprezentációkon az OMIT kollektív bemutatója, teljesen beigazolódott.

A Hivatal 1935. év elején történt újjászervezése alkalmával az ipari csoport kebelén belül külön háziipari osztályt szervezett, mely természetesen az OMIT-tal karöltve igyekszik a háziipari termékek külföldi exportját a rendelkezésre álló eszközökkel elősegíteni, különösen ügyelve arra, hogy a külföld elsősorban kifogástalan minőségű árut kapjon, másrészt pedig, hogy csak olyan áru kerüljön kivitelre, amellyel a külföldi piacokon az értékesítést állandósítani lehet. Az osztály ezenkívül különösen arra ügyel, hogy a kivitelre dolgozó háziipari termelés a külföld igényeihez és ízléséhez alkalmazkodjék. A Hivatal ezenkívül közvetlenül tanulmányozza a háziipari termelést, hogy így tájékozódást szerezhessen a különböző háziipari ágak és vidékek teljesítőképességéről; erre azért van szükség, hogy az érdeklődő külföldieket megbízható módon lehessen informálni.

Az Országos Magyar Iparművészeti Társulat vezetősége a társulatban tömörült iparművészek, műiparosok és háziparosok éppen most, amidőn a társulat félévszázados fennállása alkalmából rendezett jubiláris kiállításon a legkiválóbb magyar erők istenadta tehetségükkel és kiváló tudásukkal az egész ország elismerését szerezték meg, őszinte köszönettel adóznak azért a szeretetteljes támogatásért, amelyben őket a M. Kir. Külkereskedelmi Hivatal külföldön részesítette. Igaz hála illeti a Hivatal kiváló vezetőit és tisztviselőit, akik a mai szűkös anyagi lehetőségek között is — hatásos munkájukkal — a magyar munka számára oly sok siker elérését tették lehetővé. Itt elsősorban a Hivatal volt kiváló elnökére: dr. Winchkler Istvánra gondolunk, akit nehéz munkájában e téren oly kiváló munkatársak támogattak mint: Kunder Antal a jelenlegi kormánybiztos, Tóth B. László a propaganda osztály vezetője, Fülep Jenő a háziipari osztály vezetője, továbbá Radnóti István főelőadó és Szabó Ödön grafikusművész mint előadó.

SZABLYA JÁNOS

•KRÓNIKA•

A BELÜGYMINISZTER A MŰVÉSZETÉRT. Kozma Miklós belügyminiszter nagyjelentőségű rendeletet intézett az ország összes megyéinek s városainak vezetőihez. Utasította őket, hogy a művészi s iparművészeti jellegű tárgyak megvétele előtt kérjék ki az Országos Irodalmi és Művészeti Tanács szakszerű véleményét. Igen helyesen hivatkozik a miniszter arra, hogy a vételár fejében valóban művészi értéket kell kapniok és a mai súlyos gazdasági helyzetben a művésztársadalomra fokozott figyelemmel kell lenni. Valóban sokszor panaszolt hibáknak orvoslására tett itt intézkedést a belügyminiszter. Tudjuk, hogy a legnagyobb jóakarat mellett is hányszor kerültek a közigazgatás vezetőembereinek birtokába művészietlen kontármunkák és ezzel nemcsak a valódi művészeket érte károsodás, hanem a hivatalok és intézmények is rosszabbul jártak. Azt kell reménlnünk, hogy a miniszter nemes intenciója és a helyesen megválasztott véleményező fórum jótékony hatással lesz iparművészeink hatósági foglalkoztatására is.

MÜNCHEN IPARMŰVÉSZETE. A bajor iparművészet legnagyobb egyesülete mostanában tartotta ezévi közgyűlését. Ezen örömmel állapították meg, hogy az egyesületnek az elmult évben negyven százalékkal gyarapodtak a jövedelmei. Ez lehetővé tette, hogy a megtakarított összegekből mintegy húszezer márkányi összeget fordíthattak vásárlásokra, segélyekre és anyagok beszerzésére, melyeket iparművészeknek kihiteleztek. A fiatal nemzedékből sokakat tanulmányútra küldtek ki a lipcsei vásárra. Az egyesület sürgős pályázatot írt ki utazási emléktárgyakra és a jövő évi sportolimpiász számára készítendő versenyjutalmakra. Természetesen az iparművészeti munkaközvetítésben is erős szerepe volt az egyesületnek. A bajoroknak ez a nagymultú iparművészeti társulata, a Bayerischer Kunstgewerbeverein az elmúlt napokban ünnepelte 85-ik évfordulóját. Ez alkalommal a mi társulatunk is meleghangú üdvözlő iratban köszöntötte a nagyérdemü bajor egyesületet. N.

MÚZEUM-NAGYOBBÍTÁS. A zürichi iparművészeti múzeum mostanában nyitotta meg az épület kibővítése folytán nyert új termeit. Ezzel a múzeumnak főleg eddig elrejtett kincsei kerültek a látogatók szemei elé. Kivált a keletázsiai és egyéb exotikus gyüjtemények jutottak erősen érvényre. A kínai és japán tárgyak mellett Jáva, Szumatra, Celebes és Sumba ritka érdekességű holmijai tanuskodnak magas művészi értékről. A primitív népek gyüjteményében az afrikai, guatemalai, de leginkább a perui inkák kincsei tünnek fel szépségükkel. A jávai batikmunkák és bábjátékok pedig külön vonzóerőt jelentenek.

A RÁDIÓ A MŰVÉSZETÉRT. A berlini művészet új hajlékát nagy nyári kiállítással avatták fel nemrég. A kiállítást ezúttal is zsűri ítélete alapján, de egyetlen felelős vezető jegyzésével hozták létre. A „Művészet Háza" nevet kapta az egykori japán követségi épület, mely így hivatalos központja lett mindennemű képzőművészeti kiállításoknak. Ez alkalommal érdekes újítást is vezettek be a művészeti propaganda fokozására. Hat művész előre megállapított napokon előadást tartott a berlini „Rundfunk"-ban s elmondta hogy milyen szándék vezette képe festésénél. Tisztán tárgyi felsorolásokra volt szabad szorítkozni, mellőzve minden művészeti irányzatosságot. A cél az volt, hogy „az ismeretlen" hallgatóban is felkeltsék a vágyat a kiállítás megtekintésére.

EXLIBRIS-DIVAT. A háborúelőtti kedves szokás újra feléledőben van: a könyvjegy újra divatossá lett. Az a nagy fellendülés, mely az utóbbi években világszerte mutatkozik a könyvek terjedésében, életrekeltette a már-már elfeledett exlibrist is. Még egyelőre nem a gyüjtését, hanem csak azt, hogy aki szereti a könyveit, sajátos rézkarccal, vagy linometszettel, esetleg nyomattal díszíti azt, amelyet egyenest a könyvgyüjtő megrendelésére készített egy grafikus. A név betűin kívül rendesen van valami más személyi vonatkozása is a könyvjegynek s ez teszi éppen érdekessé. Minálunk, ahol annyi kitünő fiatal grafikus tud stílusosan hozzáilleszkedni a könyvdíszítés feladataihoz, szintén terjedőben van ez a nemes szenvedély. S az Iparművészeti Társulat a maga részéről is elő akarja mozdítani terjedését, ezért szívesen ajánl megfelelő tervezőművészt, bárkinek aki ezen célból hozzája fordul.

KRUSE-BABÁK. Németországban meleg ünneplésben volt része Käthe Kruse-nak, a híres „babák anyjának". Most volt ugyanis huszonöt éve, hogy első babáit, az összes „karakterbabák" előfutárait világgábocsátotta. Akkor „igazi" gyermeke csak egy volt az iparművésznőnek, akiről élethű babáit mintázta, azóta hét van neki ezekből az örökké izgő-mozgó, nevető, félszeg és kedves modellekből. A babák szerezték meg nagy népszerűségét, de úgylátszik a modellekkel együtt ezek is felserdültek. Kruse asszony most divatbábukat gyárt. Kirakatbabáinak azonban éppen akkora sikerük van, mint egykor játékbabáinak. Ezeket is a természetesség, a mozdulatok egyszerűsége, könnyedsége jellemzi. Ez előnyösen különbözteti meg őket az utóbbi évtized többnyire kificamodott, torzképszerű kirakati bábuitól. A legbüszkébb azonban Kruse az ő „Alvóbabájá"-ra. Ezt a német gyermekvédőnők tanfolyamain hivatalosan használják a pólyázás, csecsemőtornáztatás, elaltatás gyakorlására. Éppen olyan, mint egy igazi kis bébi és természetesen — ez is egyik gyermekét örökíti meg.
N. P.

A NÉMET NÉPMŰVÉSZETÉRT. A nemzeti és népies felé forduló német közhangulat csaknem egyértelműleg kívánta, hogy a népművészetnek állítsanak emléket. De nem holmi merev követ, hanem múzeumot s az maga is eleven, mozgalmas legyen. Folyton váltakozó kiállításai tanuskodjanak a népies iránt mutatkozó vonzalomról. Erre a célra már be is rendezték a Bellevue-kastélyt Berlinben s már meg is nyilt az első kiállítása „Német parasztművészet" címen. A ma is meglévő parasztviseletek-

től kezdve visszanyúlik az ősgermánok sírjaiban talált ruhákig. Nagy sikere van és tömegesen látogatják.

A KLISÉ MŰVÉSZETE. Annyiszor beszéltünk már azokról, akik kezükkel, rajzónjukkal, tollal, szóval és szerszámokkal csinálnak magyar iparművészetet. S ezenközben talán sohasem esett szó azokról, akik ebben a folyóiratban immár csaknem négy évtizede csinálják — a képeket. Az ifj. Weinwurm Antal és Társa cégről van szó. Arról a cégről,mely mint tisztes ipari hagyományt, őrzi a sokszorosító iparok minőségi értékét. A Magyar Iparművészet harminenyolc évfolyama hirdeti azt a csendes és mégis művészi tevékenységet, melyet ifj. Weinwurm és társa, Limbek Béla folytat, optikai, vegyi és technikai tudással, főként azonban a szépnek szeretetével. Pedig hány háborús év nehézségeit, hány anyagbehozatali küzdelem csatáit kellett végigharcolniok. És az áldz küzdelmek mellett is folyton lépést kellett tartaniok ennek a csodálatos iparnak szinte szakadatlanul folyó technikai fejlődésével, amely már-már az eredeti mintadarabokat is túlszárnyalja a reprodukálás szépségével. Mindezt abból az alkalomból mondjuk el róluk, hogy a Muskátli c. melléklapunk e számához újból egy szép színes nyomatukat mellékeljük, mint fokmérőjét a műhelyi készségnek és az ipari kifinomultságnak.

PLAKÁT ÉS JELMONDAT. A magyar plakátművésznek nem könnyű a dolga. Alig van nap, sőt alig van óra, hogy egy-egy új és merész madár ki ne röppenne az uccákra, színeivel, ötletességével elnémítva a hirdetőoszlop többi madarait. Még e nagy versengésben is feltűnő sikere van annak a szép plakátnak, melyet Tancsik Mihály, grafikus-művészünk tervezett a társulat jubiláris kiállítására. Nagy plakátja az uccaképbe is tarka foltot, ugyane plakátnak miniatürje pedig a villamoskocsik belsejébe ültet néhány friss színt. A feketepiros-sárga színharmóniában megjelenő szép, magyaros embléma kifejező és emlékezetes. Éppen úgy, mint a kiállítási verseny másik díjnyertese : a plakát jelmondata. „Szép otthon — Boldog élet". Talán nemcsak szállóige lesz belőle, de vágyaink teljesedése is.

KOVÁCS MARGIT KERAMIKUS... Hazai iparművészetünk életében különösen magasszintű műélvezetben volt részük azoknak, akik Kovács Margitnak a mult hó végén a Tamás Galériában rendezett kiállítását megtekintették.* Egy fiatal iparművésznő, aki bámulatos energiával a szinte fanatizmussá magasztosult művészlélek álmait az örök gyermek közvetlenségével ontja elibénk.

Valósággal megdöbbent a művészi meg nem alkuvásnak az az apostoli hitvallása, ami Kovács Margit kerámiáiban ennek az iparművészeti szakmának ma divatossá lett jazz-muzsikájával szemben az örökbecsű művészet klasszikus melódiáinak harmoniájává teljesül. Az iparművészetek általános realitása csak ritka kivételekben jut el ilyen magas és nemes színvonalra s ennek a fejlődésnek tövises útja nagyon emlékeztet a képzőművészetek világában inkább ismert művészi meggyőződésért koplaló nagyságok életútjára.

Iskolapéldája ő a fazekasmesterségen épült keramikus művésznek. Nem szobrász — ő nem! „Csak" keramikus, vagy ha tetszik e helyen ; „több mint szobrász" — keramikus! Mint mester ura az anyagnak, mint művész a virtuóz könnyedségével és biztonságával játszik vele. Stílusos és ez a stílus Kovács Margit. Nincs leplezni, nincs titkolni valója s gyakran gyermetegen őszinte. Talán ez a legnemesebb s a legcsodálni valóbb benne. Keramikus plasztikája őszintén tükrözi vissza a klaszszikus gótika inspirációit, de vérévé lett az anyagszerűség. E mellett derüsen mosolyogja elénk bizantikus elmélyüléseit, ami ő benne a szó nemes értelmében modernné, Kovács Margittá teljesül. Őszintesége több mint érettség, ez már hitvallás. Darabjai, mindmegannyi strófája egy elmélyült emelkedettség hitvallásának.

Árpádházi Szent Erzsébet legendájából a korai gótika emlékező plasztikus melódiáin varázsolja elénk terrakottába égetett kazettás kompozícióval mesés oltárát — s oltárképül a műkőalapba mozaikolt, valósággal pasztell-lehelletű színességben megoldott Utolsó Vacsoráját —, amely a bizantikus áhitatnak modernné érettségében egyenesen csodálatos.

Vésettrajzú korsói az agyagbarajzolás díszítő nagyszerűségei s különösen mély hatást tett rám egy feketére égetett ilyen korsója, ahol a szürke agyag anyagszerűen felületi égése a technikai véletlenek tudatos bravúrja, minek következtében a kemenceégette szürkék valósággal foszforeszkáló káprázatát idézi elő. Zománcos korsói- és tálaiban, míg egyrészt a népdalokon át visszakonduló falusi harang nacionális intimitása csendül, másrészt az égetett agyag mindig egyénien manuális formáin nemes dallá összhangzódik nála az anyagában és színességében festői csodálatos zománc. Ádám és Éva örök témáját rögzíti le egy korsóján, amely színhatásában a barna alapból a zománcsárgák és terrakott nyers mattságaival a művészet inyenceinek sem utolsó csemege.

Egy mélyen szántó művész ihletett fazekas keze hordja fel szoborszerű terrakott figuráit. Nem „mintáz" — bár plasztika — de egy vérbeli keramikus plasztikus álmodozása ez, amely kis figuráiban az ő zománcköntösébe színesedve a porcellánművészet Scheurich-figuráinak színvonalára nemesedik. Anyát kisgyermekével ábrázol talán a legszebb a sok szép közül.

A modern épületnek leganyagszerűbb és legstílusosabb díszére kreál példát falbasüllyesztendő csempeképeiben. A Szent Családot ábrázoló nagyobb

A társulat szignetpályázatáról. K. Bartha Ferenc díjnyertes terve.

Illusztrációkat helyszüke miatt jövő évi 2. számukban közlünk. Szerkesztőség.

méretű ilyenje talán a legszebb, ahol miniumpirosa még az aranyra égetett zománcnak is becsületére válna s ugyanakkor lehelletfinom kobaltkékjével a veszélyes kontraszt ellenére is magasszintű összhangot teremt.

Egy kis kútja állt még ott, amelynek medencéjét sokáig tudtam nézni. Az a szivacsos technikába puhán beolvasztott ornamentális színesség valósággal lebilincselő, kár, hogy a figurális közepe kevésbbé alkalmazkodott ehhez.

Gyönyörű úton jár ez a Kovács Margit s keserves úton vergődik.

Ő egyike azoknak a keveseknek, akik iparművészetükben az iparművészet realitása fölé lendültek. Remek alkotásait nem lehet tömegcikké váltani s ezért a legszebb színes álmokkal szerteszőtt művészi útjának valósága keserves, nehéz út. Nem a tömegeknek való, amit tesz, ez egy művész, akinek beszédét csak a kevés kiválasztottak értik és érthetik.

És mégis, ő boldog ember, mert boldog művész, aki megy és nem látja meg az élet zordságát. Vagy talán egy bámulatosan erős ember, akinek van bátorsága nem meglátni azt...? ifj. R. A.

IDEGENVEZETŐI TANFOLYAM. Az idegenforgalom ügye egyik legfontosabb s legjövedelmezőbb közgazdasági ágazattá lett. Ez szükségessé tette az idegenvezetés gondos előkészítését is. Az elmult évben 131 idegenvezető kapott képesítést s ezzel egy olyan karnak az alapjait teremtették meg, mely évről-évre képzett új erőkkel fog bővülni. Ennek a célnak elérésére a kereskedelmi minisztériumban rendszeres képzőtanfolyam indult meg az idegenvezetők elméleti és gyakorlati oktatására. A kéthónapos tanfolyam keretében a művelődés- és művészettörténet ismereteit is előadják s ezek előadóiként Genthon István, dr. br. Kruchina Károly, Szablya János és Szviezsényi Zoltán kaptak meghívást.

HÍREK MINDENFELŐL. Amerikában nagy érdeklődéssel kísérik Le Corbusiernek, a híres francia építésznek előadásait, melyeket mostanában tart a városépítésről és a nagyiparról. Negyven nagy egyetemen fogja ezt a kérdést tárgyalni. Párizsban a Musée Galliérában, mely kitűnő iparművészeti kiállításairól híres, nyugalomba vonult Clouzot Henri igazgató. A jeles művészeti író helyére a Városépítészeti múzeum eddigi igazgatóját, Bizardelt nevezték ki. Prágában most ünnepelte hetvenötödik születésnapját Mucha Alfonz, akinek plakátjai a szecesszió vonalvezetésében mintegy iránymutatók voltak. Kivált Sarah Bernhardtról készült plakátjai tetszettek 1900 táján. Bukarestben az idei nyáron az idegenforgalmi hetekkel kapcsolatban városstörténeti s modern városrendezési kiállítás volt, amely a román főváros több évszázados fejlődését mutatta be, részben rekonstruált városrészleteken. Londonban egy aukción előkerült a reimsi székesegyház bombázása alkalmával a háborúban eltűnt feszület. A csontból faragott krucifix a tizennyolcadik századi faragás egyik remekműve. Egyik karja hiányzik. Egy finomlelkű amatőr vásárolta meg s már vissza is ajándékozta a reimsi püspöknek a katedrális céljaira.

A társulat szignetpályázatáról.
Ifj. Richter Aladár terve.

• SZAKIRODALOM •

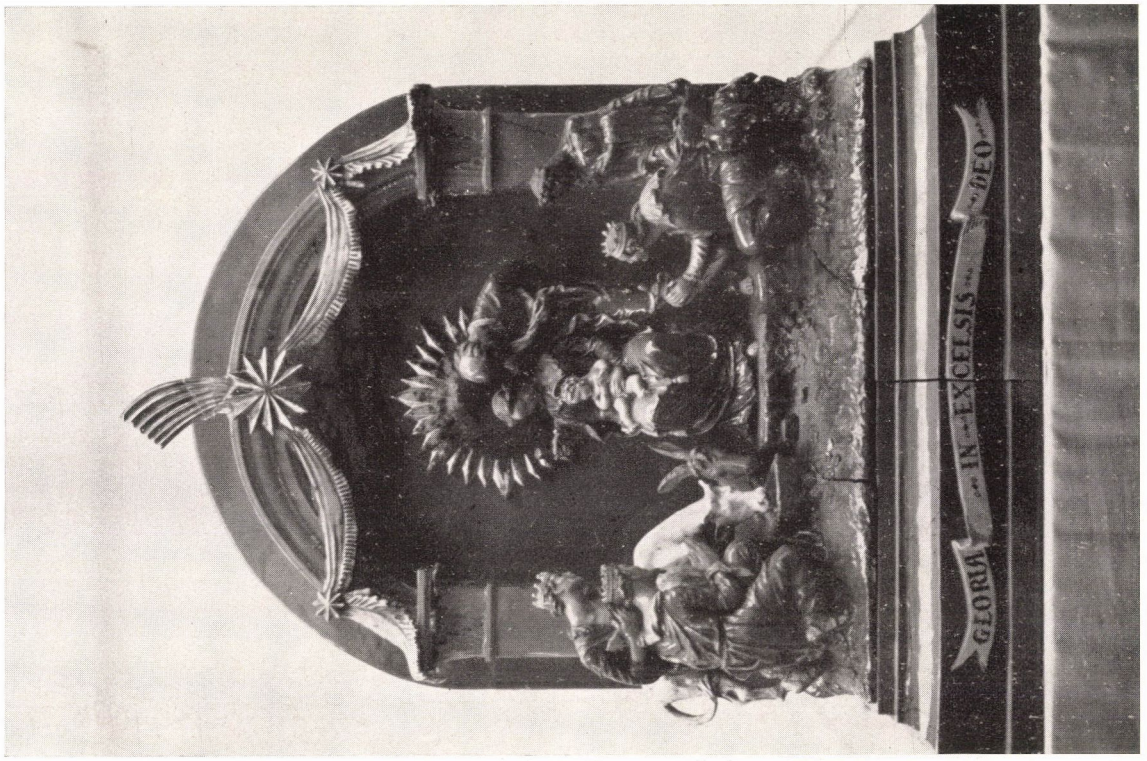
PHOTOGRAPHY, YEAR BOOK, 1935. (Published by „Photography", Commopolitan Press Ltd. London.) Edited by T. Korda.

Milyen gazdagok is vagyunk, hogy csak úgy szélnek eresztjük a magyar tehetségeket és a világ minden részén fel-felbukkannak azután, hogy munkájukkal aktivitásuk bizonyságát adják. Ez a testes, négyszázoldalas kötet közel ezer fényképével érdekes keresztmetszetét adja a „ma" fotóművészetének és különösképen jelentőségteljes az a 88 oldal, mely a rotációspapírt érzékeltető papíron rotációspapírhoz alkalmazandó nagyraszterű klisék reprodukciójában mutatja be a fényképet a hirdetés szolgálatában. A kötet túlgazdag anyagából igen nehéz külön-külön neveket kiemelni. Mégis engedve a kísértésnek, leírom Jean Moral (Paris), Hoyningen-Huené, Man Ray és a Studio Sun nevét. A magyarok közül különösen Moholy-Nagy és Seidner emelhető ki. r.

ART IN THE USSR. SPECIAL AUTUMN NUMBER OF THE STUDIO. 1935. London. Edited by C. G. Holme.

Építészet, szobrászat, festészet, grafika, színház, film és iparművészet, ezek a csoportok, melyekben az orosz szovjetek művészetét e kötet bemutatja. A kötetben szereplő szobrászok kitaposott utakon haladnak. Hol van Archipenko forrongása, új kifejezései, folytonos kutatása? A grafikában Lebedev gyermekkönyv-illusztrációi a legjelentősebbek és figyelmet érdemel a Chagallra emlékeztető Nathan Altman Gogol-illusztrációja. A fametszetek technikában a legfejlettebbek, bár a kötet jónéhány művészt kihagyott, kiknek munkáit francia művészeti lapokban megcsodáltuk. A plakát politikai agitációs-plakátokra szorítkozik és így csak históriai szempontokból érdekes. A kötet és az orosz mai művészet főerőssége a színház és film. Itt nehéz lenne egyes neveket vagy produkciókat kiemelni. Le kellene írni az egész névsort, a kötetben szereplő rendezőket, tervezőket és művészeket. Mégis idekívánkozik a filmrendezők közül a világhírű Pudovkin neve, kik a modern filmművészetnek szabtak új irányt hatalmas filmjeikkel.

INDUSTRIAL ARCHITECTURE. EDITED BY C. G. HOLME. THE STUDIO LTD. LONDON. Az ipari építészet gigantikus alkotásai vonulnak fel e kötetben, teljesen részletes ismertetésekkel, pontos műszaki adatokkal. Amerika hatalmas gyártelepeitől az impozáns zlini Bata-gyárvárosig minden ország legjelentősebb alkotásait láthatjuk, a

Fent: Orbán Antal kerámiája. Lent: Ligeti Miklós márvány Madonna-szobra. — Oben: Keramik von A. Orbán. Unten: Madonnen-Statue aus Marmor von N. Ligeti. — Above: Ceramic by A. Orbán. Below: Statue of the Virgin Mary in marble, by N. Ligeti.

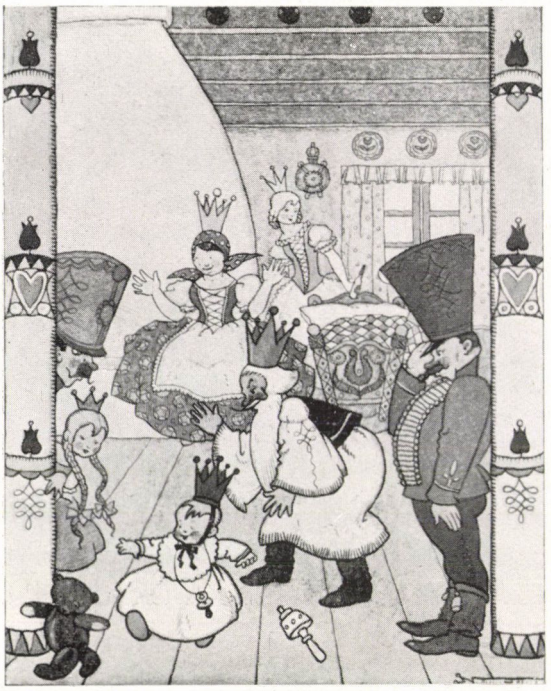

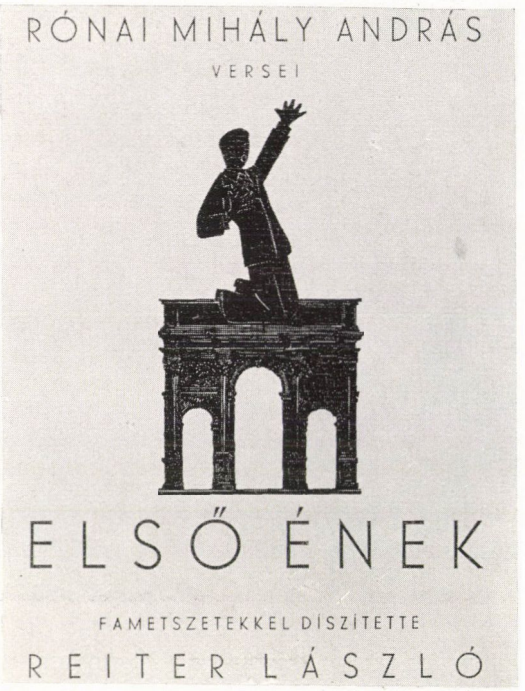
Fent: Bronzszobrok a kisplasztikai fülkéből. Pátzay Pál, Sidló Ferenc, Szentgyörgyi István művei. Lent: Terrakottaszobrok a kisplasztikai fülkéből. Lux Elek, Cser Károly, Gregersenné Lux Alice művei. — Oben: Bronze-Bildwerke aus der Nische für Kleinplastik. Werke von P. Pátzay, F. Sidló, I. Szentgyörgyi. Unten: Terracotta-Statuetten aus der Nische für Kleinplastik. Werke von E. Lux, K. Cser und Frau Gregersen geb. Alice Lux.— Above: Bronze statuettes from the niche of small plastic art. Works of P. Pátzay, F. Sidló, I. Szentgyörgyi. Below: Terracotta statuettes from the niche for small plastic art. Works of E. Lux, K. Cser, Mrs. Alice Gregersen-Lux.

Részletek az üveg- és porcellánfülkéből. Hiesz Géza, Herendi Porcellángyár Rt.—Sinkó András, Zsolnay Gyár K. Holéczy Etus, Ajkai Üveggyár Rt. művei. Lent: Részlet az ötvösfülkéből. Ifj. Szabó István, Borda János, B. Schneider Sári, Okrutzky Erzsébet, Tálos Gyula, Kitlinger Kálmán, Hodina Mihály, Teván Margit, Szőnyi-Szongott István, Gróf Bánffy Miklós—Pál Lajos művei. — Details aus der Nische für Glas und Porzellan. Werke von G. Hiesz, Herender Porzellanfabrik A. G.—A. Sinkó, Zsolnay'sche Fabrik, E. K. Holéczy, Glasfabrik A. G. Ajka. Unten: Detail aus der Nische für Goldschmiedekunst. Werke von I. Szabó jun., J. Borda, S. B. Schneider, E. Okrutzky, Gy. Tálos, K. Kitlinger, M. Hodina, M. Teván, I. Szőnyi-Szongott, Graf M. Bánffy—L. Pál. — Details of the niche for glass and porcelain ware. Works of G. Hiesz, Porcelain Manufacturing Co. Ltd. Herend. A. Sinkó, Zsolnay Manufacturing Co,. E. K. Holéczy, Glass Manufacturing Co. Ltd. Ajka. Below: Detail of the niche for goldsmith works. Works of I. Szabó jun., J. Borda, S. B. Schneider, E. Okrutzky, Gy. Tálos, K. Kitlinger, M. Hodina, M. Tevan, I. Szőnyi-Szongott, Count M. Bánffy and L. Pál.

Fent balra: Kőszegi Bella mesekönyvillusztrációja. Fent jobbra: Reiter László könyvcímlapja. Lent: Részlet a kerámiai fülkéből. Kovács Margit, Gorka Géza, Márkus Lili, Gádor István, Borszéky Frigyes, Kende Judit, T. Eleőd Györgyi művei. — Oben links: Märchenbuch Illustration von B. Kőszegi. Oben rechts: Buchtitelblatt von L. Reiter. Unten: Detail aus der Nische für Keramik. Werke von M. Kovács, G. Gorka, L. Márkus, I. Gádor, F. Borszéky, J. Kende, Gy. T. Eleőd. — Above at left: fairy-tale illustrations by B. Kőszegi. Above to the right: Title page of a book by L. Reiter. Below: Detail of the niche for ceramics. Works of M. Kovács, G. Gorka, L. Márkus, I. Gádor, F. Borszéky, J. Kende, Gy. T. Eleőd.

Fent: Gyermekszoba. Tervezte Devecska Ferenc, készítette Kovács László. Lent: Lakószoba egy családi házban. Tervezte Lakatos Arthur. Készítette Majhen Ferenc. — Oben: Kinderzimmer. Entwurf von F. Devecska. Ausgeführt von L. Kovács. Unten: Wohnzimmer in einem Familienhause. Entwurf von A. Lakatos. Ausgeführt von F. Majhen. — Above: Nursery, design by F. Devecska. Executed by L. Kovács. Below: Drawingroom in a family house. Design by A. Lakatos. Executed by F. Majhen.

Fent: Könyvtárszoba. Tervezte Szablya Frischauf Ferenc, készítette Hosszú István. Lent: Hall. Tervezte Nagy Károly, készítette Nagy Antal és Fia. — Oben: Bibliothek. Entwurf von F. Szablya Frischauf, ausgeführt von I. Hosszú. Unten: Hall, entworfen von K. Nagy. Ausgeführt von A. Nagy und Sohn. — Above: Library room designed by F. Szablya Frischauf, made by I. Hosszú. Below: Hall. Designed by K. Nagy, made by A. Nagy and Son.

Fent: Női szoba. Tervezte Vágó Dezső, készítette Szécsényi József. Lent: Dolgozó nő szobája. Tervezte Vass Béla, készítette Curtos Bútorgyár. — Oben: Damenzimmer. Entworfen von D. Vágó, ausgeführt von J. Szécsényi. Unten: Zimmer der arbeitenden Frau. Entworfen von B. Vass, ausgeführt von der Möbelfabrik Curtos. — Above: Lady's room. Designed by D. Vágó, made by J. Szécsényi. Below: room of a working lady. Design by B. Vass, made by furniture manufactury „Curtos".

Fent: Férfi garçon szoba. Tervezte Urbányi Vilmos, készítette Szűcs József és Béla. Lent: Művésznő hálószobája. Tervezte Novák András, készítette Thék Faipari Vállalat. — Oben: Garçon-Zimmer. Entworfen von V. Urbányi, ausgeführt von J. und B. Szűcs. — Unten: Schlafzimmer einer Künstlerin. Entworfen von A. Novák, ausgeführt von der Holzindustrie-Unternehmung Thék. — Above: Garçonnière for a gentleman, designed by V. Urbányi, made by J. and B. Szűcs.

turini Fiat-művek tető-versenypályájától a monstruózus arizonai Coolidge és Roosevelt duzzasztógátakig. Büszkék lehetünk, hogy abban a kötetben, melyben a világ vezető ipari államainak legjobbjai vonulnak fel, fiatal iparunk építményei is helyet kaptak. A Péti-művek, nagyvásártelep, sertésvásártelep, üvegház, autóbuszgarázs és elektromos telep, mellyel Magyarország szerepel, a tervező építészek: Hültl Dezső, Quittner Ervin, Münnich Aladár, Kozma Lajos és Bierbauer Virgil tehetségét dícsérik.

SÍK SÁNDOR: ÁDVENT. BUDAY GYÖRGY FAMETSZETEIVEL. A Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiuma kiadványa, 1935.

Sík Sándor ihletett, költői átérzéssel megírt oratóriumát művészi kézzel, finom megérzéssel illusztrálják Buday György sikerült fametszetei. Buday művészetét már többször méltattuk e lap hasábjain, most csak annyit jegyzünk meg, hogy ezúttal is művészete legjavát adta bele ezekbe az illusztrációkba. H.

A MAGYAROS RAJZÚ KÁRTYÁK DIVATJA. A magyaros ruházat divatja, úgy látszik, a kártyafigurák öltöztetőinél is megszívlelésre talált. Ennek köszönhető, hogy Radnainé Szöredy Ilona magyaros öltözetű kártyalapjai a közelmultban kerültek forgalomba a magyarországi Piatnik játékkártyagyár kivitelezésében. Színben, rajzban, ízlésben finom művészettel oldotta meg feladatát a művésznő s evvel megmutatta, hogy a magyaros ízlés alkalmazásának minden téren meg van a lehetősége és indokoltsága, ha avatott kéz nyúl hozzá. Igen örvendetes és figyelemreméltó jelenség, hogy egy konzervatív cég a játékosok konzervatív táborának ezeket a kártyákat tálalja és reméljük, hogy a gyár ezekután folytatni fogja ezt az irányt. Milyen kincsei a magyar kultúrtörténetnek azok a tarokkjátékkártyák, melyek különböző magyar város képeket ábrázolnak. Az új magyar kártyák a mai magyar grafikusművészet európai szintjét lennének hivatva a külföldön is képviselni, amit az itt megforduló idegenek sűrű vásárlásai biztosítanának. hl.

GÁTHY FÜLÖP: EMBERSORS. MUHITS SÁNDOR RAJZAIVAL. A Magyar Iparművészek Országos Egyesülete kiadása, 1935. Ára 14 P. Kir. Magy. Egyetemi Nyomda nyomása.

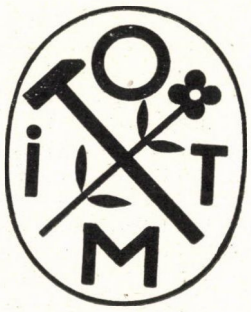
Igen figyelemreméltó könyv ez. Hőse az ember, cselekedetei, szenvedései, bűnei, nyomorúsága, öröme; olyan téma, amely mindenkit mindenkor érdekelni fog.

Muhits Sándor, az Iparművészeti Iskola tanára illusztrálta ezt a rendkívül érdekes és újszerű irodalmával ható könyvet, s rajzait Kaza György metszette fába.

Muhits művészi érzéke, gondos tanulmányai, kiváló rajzkészsége és a könyv alapgondolatának teljes átérzésével kitünően oldotta meg feladatát. Rajzai megkapó és megdöbbentő módon vizualizálják a könyv tartalmát. A rajzok vonalvezetése, technikája rendkívüli erejükkel hatnak.

E könyvben az irodalom és művészet inyencei nagy örömüket fogják találni.

A társulat szignetpályázatáról. Kaeszné Lukáts Kató terve.

• PÁLYÁZATOK •

A TÁRSULAT SZIGNETPÁLYÁZATÁNAK EREDMÉNYE. Társulatunk félszázados jubileuma alkalmából tervpályázatot írt ki társulati szignetre, amely egyúttal mint gomblyukjelvény is alkalmazható lenne. Öt kiváló magyar grafikus művészt szólított fel e pályázaton való részvételre a társulat, akik több tervet küldöttek be.

A bíráló bizottság november hó 24-én Helbing Ferenc m. kir. kormányfőtanácsos, az O. M. Kir. Iparművészeti Iskola igazgatójának elnökletével döntött a beérkezett pályaművek felett s egyhangú határozattal K. Bartha Ferenc tervének ítélte oda a 80 pengős jutalmat.

A pályázatra beküldött tervek közül e számunkban bemutatjuk a legjobbakat.

• KIÁLLITÁSOK •

JUBILÁRIS KIÁLLÍTÁSUNK MEGNYITÓJA. Társulatunk félszázados multját, a munka díszével méltón ékesítve, jubiláris kiállításunkkal ünnepelhetjük legjobban, legkifejezőbben. Érezte, tudta ezt mindenki, akinek bármely vonatkozásban része volt a magyar iparművészet nagy felvonulásának szervezésében, rendezésében. A munka — egyakaratú összefogásunk eredménye — kiállításunk elkészült, hogy várja az ünnepélyes megnyitást.

Benn a termekben az utolsó simítások. A várakozás lázától hevült rendezők, művészek kutató tekintetüket végigfuttatják a helyiségeken, tárlókon, vitrineken. Mindenki arcáról leolvasható a kérdés: helyén van-e minden, milyen a hatás? mert rendezők, építészek, tervezők, művészek megtettünk mindent. Valósággá vált elgondolásunk, akarásunk. Formákban, színekbe szökkent, amiről álmodtunk. A szívünket adtuk munkánkban. De most jön a nagyközönség. Vajjon szívébefogadja az is?

Odakünn az utcán reggel óta hullt a hó. Budapest utcái sártengerben lucskosodtak. Az időjárás hangulatrontó. És mi vendégeket várunk. Mindenki érzi, tudja, a megnyitók örök réme a rossz idő. Fázósan gyűlnek az elnökség tagjai, a kiállítók ...

Aztán megtörtént a csoda. Sűrű tömegekben érkeztek a vendégek. A ruhatárban alig győzték a munkát. Az előcsarnokban alig férnek a megjelentek. Mozogni sem lehet.

A megjelent előkelőségeket elnökségünk fogadja.

Szablya Frischauf Ferenc th. alelnök, Szablya János ügyvezető alelnök, Ligeti Miklós és Seenger Béla alelnökök üdvözlik az érkezőket.

Megérkeznek: Gömbös Gyuláné, Winchkler Istvánné, Hóman Bálint vallás- és közoktatásügyi, Bornemisza Géza iparügyi miniszterek feleségeikkel, Tasnády Nagy András államtitkár, ifj báró dr. Wlassics Gyula államtitkár és felesége, Lamotte Károly alpolgármester és Némethy Károly tanácsnok Budapest székesfőváros képviseletében, Karaffiáth Jenő ny. miniszter, Ugron Gábor ny. miniszter, báró dr. Szalay Gábor, vitéz dr. Haász Aladár, és Tihamér Lajos min. tanácsosok, Kertész K. Róbert ny. államtitkár, Csánky Dénes, Domanovszky Sándor, báró dr. Kruchina Károly miniszteri tanácsos, dr. Tóbiás Kornél, Feyér Gyula és neje, Benckhardt Ákos, gróf Bánffy Miklós, Procopius Béla, Layer Károly, Say Géza, ifj. Hubay Kálmán, Mihalik Sándor, Nádler Róbert, Glatz Oszkár, Helbing Ferenc kormányfőtanácsos, igazgató, Csányi Károly, Wälder Gyula műegyetemi tanárok, Györgyi Dénes műépítész, dr. Hültl Dezső műegyetemi tanár, Horváth Béla, br. Rosen Wladimír, Szukováthy István, Menyhért Miklós, Ohmann Béla szobrász, Telcs Ede, Lakatos Artúr tanár és közéletünk, valamint művészvilágunk számos előkelősége.

Eljött a budapesti diplomáciai testület számos tagja és a sajtó képviselői; a megjelentek sürgő-forgó tömegében alig lehet a neveket feljegyezni.

Félöt órakor fogadja elnökségünk vitéz dr. József Ferenc kir. herceget, társulatunk fenséges elnökét és nejét Anna kir. hercegasszony őfenségét.

Pár perccel később ismét kitárultak a bejárat szárnyas ajtói és üdvözlik nagybányai vitéz Horthy Miklósnét, a Kormányzó Úr Őfőméltósága feleségét.

A megnyitó fényes közönsége bevonul a kiállítás nagy körcsarnokába.

Elsőül Szablya János ügyvezető alelnök a következő szavakkal köszöntötte a megjelent magas vendégeket.

Főméltóságú Asszonyom!
Királyi Fenségek!
Hölgyeim és Uraim!

— Az Országos Magyar Iparművészeti Társulat ötvenéves fennállásának jubileuma alkalmából rendezett kiállításunk megnyitásán mély hódolattal köszöntöm fenségteket.

— Nehéz időkre esik ez a kiállítási évforduló. De éppen ezek a nehéz idők és súlyos körülmények kötelesznek kivétel nélkül minden magyar embert a jobb magyar jövő, a boldogabb magyar jövő kiépítésére.

— „Szép otthon" „Boldog élet" jubiláris kiállításunk jeligéje. Úgy érezzük, hogy ez nemcsak név és keret kiállításunk számára. Jóval több annál: iránymutatás. Hiszen magasrendű férfias alkotómunkával törekszünk arra, hogy iparművészeink kiváló képességeiket a magyar családi élet szentségének szolgálatába állítsák. Hogy tudásukat a magyar nagyipar, kisipar és háziipar szolgálatába állítva, ezek érvényesülését elősegítsék.

— Örömmel állapíthatjuk meg, hogy ez a törekvésünk a folyó esztendőben igen nagy sikerrel járt. Hiszen hét külföldi és három belföldi kiállítás erkölcsi és anyagi eredményei igazolják célkitűzésünk helyességét.

— Amidőn ötven esztendővel ezelőtt, néhai Trefort Ágoston akkori kultuszminiszter megalapította társulatunkat, a cél azonos volt: az ipar produktumait formában és minőségben megnemesíteni. Az állandó érvényesülésnek a gazdasági életben ez a legbiztosabb alapja. Termelő és fogyasztó családi életének egyik legfontosabb tartópillére. Nemzeti szempontból elengedhetetlenül fontos követelmény.

— Királyi fenség!

— A családi élet szentségének és a férfias alkotómunkának érvényesüléséért dolgozunk. Ebből kell az új magyar életnek fakadnia!

— Örömmel ragadom meg az alkalmat, hogy királyi fenségednek mint társulatunk szeretett elnökének hálás köszönetet mondjak azért az önzetlen támogatásért, amelyben társulatunkat állandóan részesíti. Legyen szabad felkérnem fenségedet, kegyeskedjék az Országos Magyar Iparművészeti Társulat jubiláris kiállítását megnyitni.

Lelkes éljenzés követte az üdvözlő szavakat, amely után vitéz dr. József Ferenc kir. herceg mondotta el megnyitó beszédét, amelyben így szólt:

— Az Iparművészeti Társulat alapításának ötvenéves jubileuma — hangoztatta a királyi herceg — egymagábanvéve is nagyon szép eredmény. De különösen szép eredmény a kiállítás most, amikor olyan nehéz időket élünk. Ez a kiállítás élniakarásunk megnyilvánulása és egyúttal tiltakozás azon állítás ellen, hogy mi magyarok nem tudunk boldogulni és fejlődni. Öt évtized munkásságáról számolnak be az itt kiállított műtárgyak. Mert bizonyos, hogy a fennállásának ötvenedik évét ünnepelő társulat jelen bemutatója a magyar alkotó művészek és iparművészek gyönyörű munkásságáról nyujt képet.

— A társulat megalapítója, Trefort Ágoston, ötven esztendővel ezelőtt mondotta azt, hogy a nemzetnek magyar iparművészetre szüksége van. És félszázad multával ez a kiállítás igazolja szavait.

— Amit itt látunk — hangsúlyozta József Ferenc kir. herceg a továbbiakban — az nemcsak művészet, hanem egyúttal kenyérkérdés is. A művészetek — így az iparművészet is — voltaképen minden nemzetnek reménysége, derüje és mosolya és ezekben a nehéz, gondoktól terhes időkben mindezekre nagy szükség van. Amit itt látunk, az büszke örömmel tölthet el mindanyiunkat, minden nemes érzéstől áthatott magyart.

— Örömmel ragadom meg az alkalmat ezen a helyen, hogy üdvözöljem Magyarország Kormányzóját nevenapja alkalmából, de köszöntöm a kormányzó jelenlévő feleségét is, továbbá

Magyarország miniszterelnökét és annak körünkben megjelent feleségét, valamint a jelenlévő minisztereket és a megnyitóünnepségre összesereglettéket — végezte szavait a királyi herceg.

Viharos ünneplés kísérte a beszédet, amely után a kir. hercegi pár, a kormányzóné, a miniszterek és előkelőségek, az Iparművészeti Társulat elnökségi és választmányi tagjainak vezetésével megtekintették a kiállítást, ahol több mint egy órát tartózkodtak.

A fenséges vendégek és előkelőségek távozásukkor a legnagyobb elismerésüknek adtak kifejezést és melegen gratuláltak elnökségünknek.

A megnyitó közönsége ezekután még a késői órákig hullámzó tömegben járta végig a kiállítás területét. A „bemutató" nagy sikerét teljes mértékben igazolja az azóta eltelt napok nagy látogatottsága és örömmel mondhatjuk, Budapest szívébe fogadta a magyar iparművészek munkáját s a „Szép otthon—Boldog élet" rövid idő alatt, mint értékjelző, szállóige lett.

December 4-e így, ötven év ünneplésén túl, a magyar tehetség és alkotómunka tisztelő elismerésének napja.

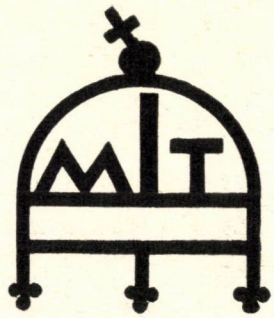
JUBILÁRIS KIÁLLÍTÁSUNK A SAJTÓ TÜKRÉBEN. Joggal elmondhatjuk, hogy kiállításunkat nagyközönségünk rövid idő alatt máris szívébe zárta. A „Szép Otthon — Boldog Élet" jelszó szállóige lett. És örömmel látjuk, hogy a magyar sajtó, amely eddig is nagy szeretettel karolta fel törekvéseinket, kiállításunkról úgy kritikák, mint riportok formájában egyhangúlag elismeréssel és széles terjedelemben számolt be. Ma még csak az első napok közleményeiről tudunk beszámolni, de már most is megállapíthatjuk, hogy munkánkat a magyar sajtó teljes értékében méltányolja.

AZ EST írja: Egészen különlegesen szép, finom és gazdag ez a bemutató, mely a magyar iparművészetek termésének legjobb és legkorszerűbb értékeit gyüjtötte össze." Dícsérő hangon emlékezik meg az elrendezés ötletességéről s végül megállapítja, „hogy a jubiláris kiállítás méltó az Iparművészeti Társulat ötven évéhez és méltó a mai magyar iparművészethez.

A BUDAPESTI HÍRLAP terjedelmes kritikai méltatásában kiemeli a térművészeti hatás nagyszerűségét és dícséri, hogy a sok látnivaló mellett — egy percig sem unalmas, sem fárasztó. Igazi művészek, de egyben gyakorlati emberek rendezték a kiállítást, akik számoltak korunk követelményeivel, — írja.

Az ESTI KURIR szerint a szép otthon — boldog élet elnevezése csak halvány jelzője azoknak az ízléses, kiváló műgonddal és ötlettel összeállított lakásberendezéseknek, amelyeket a társulat ünnepi ajándékul mutat be a közönségnek. Méltatja a legkiemelkedőbb látnivalókat s avval

A társulat szignetpályázatáról. Csabai-Ékes Lajos terve.

fejezi be szavait, hogy — az idei szezón legnagyobb eseménye ez a kiállítás...

A FÜGGETLENSÉG elismerő sorai között írja: Bármelyik nyugateurópai nagyváros dicsőségére válhatna. Legjobb művészeink sorakoznak fel legjobb munkáikkal méltán a magyar iparművészet multjához és hagyományaihoz.

A MAGYARORSZÁG mondja: A szép címhez méltó szép kiállítást rendeztek. Olyan szépet, ügyeset, ötleteset, amilyent talán még nem is láttunk Budapesten. És dícsérő szavakkal emlékezik meg a kiállító művészek mindannyiáról.

A MAGYARSÁG nagy elismeréssel tárgyalja úgy egészében, mint a részleteket illetőleg kiállításunkat, felhívja a kormány figyelmét a háziipar segítésére, végül leszűrt véleménye szerint: Mindössze az egész kiállítás nemzeti egyéniségünk és alkotóerőnk fiatal erejében bízó reménységet kelt.

A MAGYAR HÍRLAP írja: Külön értéke ennek a kiállításnak, függetlenül az egyes részletek finomságától, az az egységes benyomás, amelyet az iparművészet minden ágának összefoglaló bemutatásával nyujt. A kiállított anyag kritikája után elismeri, hogy ez az anyag méltán reprezentálja a félszázados magyar iparművészetet!

A NEMZETI UJSÁG hosszasan tárgyalja úgy általános hatásában, mint részleteiben a kiállítást, hangsúlyozza a korszerűség és hasznosság elvének valóraváltását, külön dícséri a népművészeti és háziipari szobák értékeit és az üzletek utcájának ötletes kirakatait. A kiállítás keresztmetszetét adja annak a tevékeny és lelkes munkának, amelyet a társulat évtizedek óta a magyar iparművészet érdekében végez.

A NEUES POLITISCHES VOLKSBLATT csodálattal adózik annak a gondolatnak, hogy a mai zűrzavaros időkben ennyi szépre való törekvés, tiszta művészi álom kifejezését láthatja a kiállítás műtárgyaiban.

A 8 ÓRAI UJSÁG a kiállítás ötletességéről, a freskók és szobrászmunkák szépségeiről elmélke-

dik és kiemeli a magyar iparművészek kirakatrendezői ötletességét.

A PESTI HIRLAP írja: Maga a kiállítás is, mint keret, az egyszerűségnek abban a tiszta és derűs szépségében pompázik, amely a mai idők fényűzésének legmagasabb és legnemesebb fokát jelenti. A kiállítókat méltató kritika végeztével így szól: meg kell mondanunk: a félszázados Iparművészeti Társulat munkásságának ezzel az ünnepi beszámolójával olyan csúcsteljesítményt adott, amely — úgy, ahogy van — nemzeti tett.

A PESTI NAPLÓ szerint a kiállítás igazolása annak, hogy a magyar iparművészet be is tölti hivatását. Rámutat az utóbbi évtizedek lázas formakeresésére s megállapítja: A munka befejeződött, megszületett az új stílus, amelynek jelzésénél a „magyar" nem frázist és a „modern" nem formalizmust, hanem átérzett korszerűséget jelent.

A „Szép otthon — Boldog élet" nagyon szép kiállítás, nagy öröm nézni, fejezi be szavait, miután a kiállított művek szépségét, kiviteli kiválóságát dícsérte.

A PESTER LLOYD a legszebb jelzőkkel illeti kritikájában a kiállítók munkáit s végül megállapítja, hogy a kiállítás mély benyomást keltő bemutatója, ami erős és magasan ívelő iparművészetünknek és élő bizonyítéka az Iparművészeti Társulat aktivitásának.

Az ÚJ MAGYARSÁG írja: És mi boldogan mondhatjuk el, hogy mindaz, amit itt látunk, az méltó az ötvenesztendős munkássághoz és méltó azokhoz a törekvésekhez, amelyekkel a társulat sokszor céltudatos eszközök igénybevételével dolgozott — valóban a magyar otthonok érdekében. A kiállítási csoportokról rendkívüli melegséggel és becsüléssel szól: vannak fülkék, amelyekben órákat tölthet az ember, hogy elgyönyörködjön a hasznos berendezésekben... stb.

Az UJSÁG mondja: Összeszorított foggal, vállvetett munkával, lemondással és önfeláldozással bámulatosat alkotott a társulat szerény anyagi eszközeivel. Kiemeli a kiállítás sokféleségét és örömmel állapítja meg, hogy az iparművészet minden ágában kitűnő tervezőink és iparosaink vannak. Továbbiakban hangsúlyozza, hogy a kiállítás egésze imponáló képe minden iparművészetünknek. Hogy ilyenre sikerülhetett, nyomorúságos gazdasági helyzetünkben, az minden egyes résztvevőnek különkülön érdeme.

AMI KIÁLLÍTÓINK. Lapunk számos cikke, műmelléklete ismerteti jubiláris kiállításunk látnivalóit. Az összhatás általánosító méltatásával azonban nem elégedhetünk meg, mint ahogyan hamis képet nyujtanánk akkor is, ha csak egyesekről emlékeznénk meg. Az együttes nagyszerűségét sugárzó egyéni értékek kiválóságaira mutatunk tehát reá, amikor végigjárva a kiállítás termeit, fülkéit, folyósóit — bemutatjuk azokat, akik tehetségükkel, munkájukkal tettek bizonyságot alkotóerejük kiválóságáról.

A kiállításnak otthont, helyet: Kórody György építésztanár tervezett mint főrendező és a berendező munkálatok tervezője. ifj. Payer József építő-iparművész, művezető munkatársának segítségével, megalkotta kiállításunk egységes megoldását.

A belépőt a bejárat szélesvonalúan emelt, nagy felületekkel határolt folyosója a kiállítás szívébe — a nagy körcsarnokba vezeti.

A BEJÁRATI FOLYOSÓ előterében Beck Ö. Fülöp szobra, falain Gádor István beépített kerámiái fogadnak. Jobbra, a SZÍNPADMŰVÉSZET termében, mely Vass Antal tervezése, dr. Németh Antal rendezésében: Kaffka Péter szabadtéri színpadterve, Fülöp Zoltán, Herquett Rezső, Horváth János, Málnai Béla, Márkus László, Nagyajtai Teréz, Oláh Gusztáv, Varga Mátyás, Vincze Márton színpadtervei és kosztümrajzai, a benyílóban pedig: Básthy István, Benedek Kata, Horváth János, Jaschik Álmos, Molnár C. Pál, Varga Mátyás színpadmodelljeit találjuk.

Balra: a KISPLASZTIKA terme foglal helyet, Bodon Károly tervező megoldásában. Beck Ö. Fülöp, Berán Lajos, Cser Károly, Farkas Sándor, Gregersenné Lux Alice, Horváth Géza, Kisfaludi Stróbl Zsigmond, Lux Elek, Madarassy Walter, Novák Györgyi, Orbán Antal, Reményi József, Sidló Ferenc, Schrotta Frigyes, Szabados Béla, Szentgyörgyi István, Szomor László, Telcs Ede, Vincze Pál kisplasztikái és plakettjei szerepelnek itt, Ligeti Miklós márvány-Madonnájával.

A KÖRCSARNOKOT Basilides Barna nagy freskója és Antal Károly, Grantner Jenő, Pátzay Pál, Meggyessy Ferenc szobrai díszítik.

Innen nyílik jobbra az ÜVEG ÉS PORCELLÁN tárlója Minár Pál tervezésében. A Herendi Porcellángyár, r. t., Zsolnay Porcellángyár r. t., Ajkai üveggyár csoportkiállításai, Csapváry Károly, Hamvas Magda, Holécsy Etus, Lux Elek, Nemes György, Sinkó András munkáival és Hiesz Géza üvegszobraival.

Balról a KERÁMIA termébe vezet utunk, melyet Csépai Csavlek András tervezett. Borszéky Frigyes, Cser Jolán, Csé-

csy Magda, T. Eleőd Györgyi, Endrő Margit, Eschenbach Jenő, Gádor István, Galaskó Gyula, Garbera Klára, Gorka Géza, Haich Erzsébet, Kende Judit, Kovács Margit, Márkus Lily, Méhely Mária, Neográdyné Kandó Magda, Ráhmer Mária, Zilzer Hajnalka a terem értékes kiállítói.

A NÉPMŰVÉSZET csoportját Latabár Károly tervezte és rendezte be. A fülke anyagához az Iparművészeti Társulat gyüjteményén kívül, a Budapesti Néprajzi Múzeum, az Állami Nőipariskola gyüjteménye, Szeged Város Múzeuma, Hódmezővásárhelyi Városi Múzeum, Békéscsabai Múzeum, Debreceni Déry Múzeum, Borsod—Miskolci Múzeum, Nógrádmegyei Múzeum, Soproni Városi Múzeum, Vasvármegyei Múzeum, Balatoni Múzeum, Somogyvármegyei Múzeum, Pécs Városi Múzeum és a Székesfehérvári Vármegyei Múzeum járultak válogatott tárgyakkal.

A PIHENŐ a kiállítás második legtágasabb csarnoka. Ohmann Béla szobra és Weichinger Károllyal kivitelezett keresztelőmedencéje, Pátzay Pál domborművei, Molnár C. Pál festményei emelik a terem hangulatát.

Balról Tálos Gyula tervező BŐR- ÉS KÖNYV-fülkéje van Balogh László, Fáy Dezső, Gallé Tibor, Gáborjáni Szabó Kálmán, Haimann—Kner György, Kiss Erzsi, Koós Károly, Korompay György, Kner Albert, Lischeron Blanka, Páder Emma, Reiter László, ifj. Richter Aladár, Szabó Béla, Szathmáry István, Varga Ilus, Vozáry Emmy műveivel, Medgyessy Ferenc szobrával és Kőszegi Bella posthumus munkáival.

Jobboldalt az ÖTVÖSÖK művészi remekei ifj. Payer József rendezésében láthatók. Gróf Bánffy Miklós és Pál Lajos, Borda János, Csillag Margit, Emszt Kálmán, Hodina Mihály, Iván István, Kiss Ferenc, Kitlinger Kálmán, Major István, Márton Imre, Menyhért Miklós, Novák Györgyi, Okrutzky Erzsébet, ifj. Richter Aladár, B. Schneider Sári, N. Schnetze-Zsuzsi, Szabó Ferenc, Szőnyi-Szongott István, Tálos Gyula, Teván Margit, P. Tóth Lily a csoport kiállítói.

A DIVAT bemutatóját Rákos Pál tervezte Zadubánszky Irén segítségével. Beszédes László, Berkovics Andor, Dullien Edith, Duna Alice, Érczhegyi Irén, Gerő Andorné, Kőszeghy Béla, Lázár Julia, Payer Gizella, Reiter Adolf, Roboz Aladárné, Simon Jánosné, Szabó Albertné, Szidi Szalon, Tabajdy Lajosné, Tobisch Ilonka, Vadász József ruha- és divattervei adnak számot a divat művészetéről.

Balról a TEXTIL munkák fülkéjében, amelyet Gróf József tervezett, az Alfa szövőüzem, Bor Pál, Braun Lily, a G. W. V. szövőműhely, Pekáry István, Szabó Éva, Vértes Árpád bútorkelméi, függönyanyagai gyönyörködtetnek.

Lépcsők vezetnek az EGYHÁZMŰVÉSZET kápolnájába, melynek berendezője: Zrinszky József. A falfestmény Molnár C. Pál műve, a terakotta stációk Ohmann Béla, a gyertyatartók és rácsdíszek Kitlinger Kálmán, valamint Oberbauer A. munkái. A feljáró díszlépcsőit Seenger Béla készítette.

A bal folyosón haladva a Bonbon-üzlet külső és belső berendezése tűnik szemünkbe, Kaesz Gyula tervezésében, Kaeszné Lukáts Kató falfestésével, dobozterveivel.

Ezután a grafikai bemutató gazdag anyagában gyönyörködhetünk. K. Bartha Ferenc, Buday György, Csabai Ékes Lajos, Gallé Tibor, Jantschi Béla, Jaschik Álmos, Claudinyi László, Kolozsváry Sándor, Kripácz Lipót, K. Lukáts Kató, Nemes György, Radó György, Reiter László, G. Szabó Kálmán, Szathmáry István, Szücs Pál és Vadász Endre szerepelnek java munkáikkal és Radnainé Szörédy Ilona magyar bridzs-kártyaterveivel.

A lakberendezések baloldali sorát látogatva, Szablya Frischauf Ferenc „Könyvtárszobáját“ Hosszú István kivitelezésében találjuk. Nagy Károly „Hall“-ját Nagy Antal és Fia készítette. Urbányi Vilmos „Férfi garszonszobája“ Szűcs József és Béla kivitelezésében, Devecska Ferenc „Gyermekszobája“ Kovács László megoldásában, Novák András „Művésznő szobájának“ részlete Thék Faipari vállalat kivitelezésében nyujtanak hangulatos enteriőröket.

A jobboldali folyosóra áttérve, elsőbben a háziipari átjárás kiképzésű kiállítási csoportja tárja elibénk szépségeit.

A bejáratot Diósy Antal magyaros dekoratív falfestménye ékesíti.

A magyarosan kiképzett „Szerelembúvók“-ban és a vitrinekben Ács Lipót, Benczúr Elza, Bodor Józsefné Caesar Emma, Dietrich Adolfné, Művészek Majolika és Agyagipartelepe Rt. Hód-

A társulat szignetpályázatáról.
Gróf József terve.

mezővásárhely, Izabella Háziipari Egylet, Járitz Mária, Katona Sándorné, Lakatos Arthur (Zalaegerszegi Szőnyegszövő) Makk Józsefné, M. Dulánszky, Neveris Gabriella, Ország Ilona, Szalmásy Sándor, Széchenyi Export, Szerelemhegyi Jenőné, Szidon Gáborné és a Testvérszövetség népművészeti elemeket feldolgozó házipiari tárgyakkal mutatják be munkájuk fejlettségét.

Ennek mintegy folytatása a háziipar második csoportja, ahol Nándor Kató rendezésében Barbetti Ágostonné, Berkovics Aranka, M. Deli Anna, Ernszt Erzsébet, E. Gondos Emmy, Hennyeiné Márkus Erzsi, Herbertné Triebler Sári, Holländerné Sz. Eta, Jancsó Mária, Juvanczné, Révész Irma, Kalmárné Tuzson Erzsébet, Kántor Irma, Kéméndy Jenőné, Márton Ilona, Mirkovszky Gézáné, a Halasi Csipkeház, Móga Endréné, „Pannonia" Csipkeüzem, Pongrácz Margit, ifj. Richter Aladárné mutatják be munkásságuk javát.

A jobbszárny lakberendezései újabb otthonok hangulatát jelenítik meg.

Vass Béla tervezésében a Curtos-cég készítette a „Dolgozó nő szobáját". Kardos József „Fürdőszobáját" az Ulrich-cég kivitelezte; Vágó Dezső tervezésében készült Szécsényi József munkájával a „Garszon nő szobája" Lakatos Arthur „Lakószobája" Majhen Ferenc kivitelező munkája.

Ezen folyosóját a művészi fényképek galériája díszíti. Pécsi József rendezésében Angelo Pál, Balogh Rudolf, dr. Cseörgeö Tibor, Denkstein Jenő, Escher Károly, Hollán Lajos, dr. Kunszt János, Máté Olga, Marschovszky Elemérné, Pécsi József, Rónai Dénes, Seiden Gusztáv, dr. Székely György, Székely László, Tolnai Miklós, Vadas Ernő, Vecsényi István, Veres A. Pál, dr. Zajky vonulnak fel válogatott anyaggal.

Molnár Farkas és Breuer Marcel tervezték az „OMIT-irodát" Brichta József kivitelezésében.

Virágh Pál „Jacht Club" szobáját a Műbútoripari váll. készítette el.

A „Kirakatok utcája" a hatásos árukínálás művészi megoldásának alapvető fontosságára figyelmeztet. Bolemann Dénes Trunkhahn-posztó, ifj. Belányi Rudolf Epeda-cég, Farnadi Frigyes Hoffmann Ferenc-cég, Kaesz Gyula Magyar Ruggyantagyár, Füszter Ferenc Elektromos Művek, Kmetty Ferenc Elektromos és szfőv. gázművek, Weiss Pál és Szauter László Dohányjövedék, Weiss Pál és Szathmáry István Goldberger-cég kirakatai fejezik be a kiállítás látnivalóit.

Mielőtt elhagynánk a kiállítás hangulatos termeit, nem feledkezhetünk meg azokról, akik munkájukkal a művészeket elgondolásuk sikeres megoldásához hozzásegítették. Abos Brunó, Ádám Miksa r.-t., Handelsmann Arnold, Kastl György, Knopp és Steiner, Krebs Ernő, a Magyar Ruggyantaárugyár r.-t., Perge Sándor és Pollák Ernő nevét kell feljegyeznünk. Búcsúzóul vessünk számot magunkkal. Vajjon megbecsüljük-e azt a nagy értéket, amelyet a magyar tehetség és alkotó munka éppen a legmostohább időben ajándékul nyujtott kultúránknak? És ráeszmélünk-e végre arra, hogy ezt a nagy értéket szeretni, óvni, pártolni nemzeti kötelességünk.

KARÁCSONYI VÁSÁRUNK. Jubiláris kiállításunkkal kapcsolatban karácsonyi vásárt is rendeztünk, amelyen tagjaink és kiállítóink nagy számban és gazdag anyaggal szerepelnek. A vásárt úgy a megnyitó ünnepi közönsége, mint azóta is rendkívül sokan megtekintették és a tárgyakból sokat megvásároltak. Sajnos nincsen elég helyünk arra, hogy a karácsonyi vásár kiállítóinak neveit — bármennyire is megérdemelnék — felsoroljuk, mindenesetre meg kell állapítanunk, hogy kiállított anyagukkal méltón képviselik iparművészetünket és háziiparunkat.

• TÁRSULATI • KÖZLEMÉNYEK •

ISMERETTERJESZTŐ ELŐADÁSOK. A kiállításunkkal kapcsolatban az egyes iparművészeti ágak iránt megnyilatkozó nagy érdeklődés arra késztette társulatunk vezetőségét, hogy az idei tél folyamán a lakáskiállítás nagy körtermében ismeretterjesztő előadásokat tartsanak a kiválasztott szakemberek. Ezek az előadások már december hó folyamán elkezdődtek s nagy és szép közönséget vonzottak, főleg tagjaink köréből. Az előadásokat a társulat mindenkor pénteken délután 6 órakor rendezi s azokon eddig Györgyi Dénes, dr. Nádai Pál és dr. Czakó Elemér szerepeltek egy-egy előadással. Január és február havára a következő előadók közreműködését sikerült biztosítani: Benkő Sándor, Feyérné Kovács Erzsébet, dr. Gerevich Tibor, Gerő Ödön, Girardi Tibor, Glatz Oszkár, dr. Madarassy László, dr. Németh Antal, Szablya János. A társulati tagok ezeket az előadásokat tagsági jegyük felmutatása ellenében ingyen látogathatják.

A TÁRSULATUNK KEBELÉBEN FOLYTATOTT MUNKA fontosabb eseményeiről az alábbiakban számolunk be.

1935 november 24-én a bíráló bizottság Helbing Ferenc elnökletével ülést tartott, amelyen résztvettek Györgyi Dénes, Kórody György, Lakatos Arthur, Menyhért Mik-

lós, Seenger Béla, Szablya Frischauf Ferenc, Szablya János, Urbányi Vilmos, valamint Helbing László titkár. Elnök üdvözölte a megjelenteket és az ülést megnyitotta, majd bejelentette, hogy a társulat zártkörű tervpályázatot írt ki 6 művész között a társulati szignetre, amelyet esetleg gomblyukjelvény gyanánt is lehet majd használni. A pályázatra 5 művész küldött be pályaterveket. Felkérésére a bírálóbizottság gondos és lelkiismeretes munkával átvizsgálta a beküldött terveket és egyhangúlag úgy határozott, hogy a 80 P jutalmat K. Bartha Ferenc művének ítéli oda. Több tárgy nem lévén, elnök az ülést berekesztette.

1935 november 28-án az igazgatóság és a gazdasági bizottság Ligeti Miklós elnökletével ülést tartott, amelyen résztvettek: Bodon Károly, Deák István, Feyér Gyula, dr. Hültl Dezső, Lakatos Arthur, Seenger Béla, Schóber József, dr. br. Szalay Gábor, dr. Szalai Emil, Szablya János, Szablya Frischauf Ferenc, és Helbing László titkár.

Elnök üdvözölte a megjelenteket és az ülést megnyitotta. Bejelentette, hogy a társulat intenzív munkálkodását minden vonalon nagy megértés fogadja s reméli, hogy ennek az organikus munkának a jövőben is értékes eredményei lesznek. Bejelentette, hogy a jubiláris kiállítás előkészületei programmszerűen haladnak s az 4-én fog megnyílni. Az iparosoknak Hosszú István javaslatára sikerült kölcsönöket kieszközölni. A kiállítással kapcsolatban előadások is lesznek s a belépőjegy ára katalógussal együtt 50 fillér lesz. Az együttes ülés a bejelentést tudomásul vette. — Lakatos Arthur, mint a kiállítási bizottság elnöke, az 1936. év első felének kiállítási programmját ismertette s jelentést tett a brüsszeli világkiállítás eredményéről, a müncheni kiállításról és bejelentette az elnökség azon javaslatát, hogy a jövő évi vidéki kiállítás Győrött legyen. Megemlítette, hogy az északi államokban rendezendő vándorkiállítások terve is szóba került. Az együttes ülés a bejelentéseket tudomásul vette. Szablya János ügyvezető alelnök bejelentette, hogy a mult választmányi ülésen tárgyalt The Society of Industrial Artists-al való együttműködés ügyében e társulatról igen jó referenciákat kapott s reméli, hogy a megindítandó együttmunkálkodás eredményes lesz. Tudomásul szolgál. Ezekután az O. M. Kir. Iparművészeti Iskola ügyét ismertette s az elnökségnek azon javaslatát terjesztette elő, hogy a társulat rosszallását fejezze ki az Iskolát az utolsó időkben ért támadások felett. Az együttes ülés ehhez hozzájárult. Helbing László titkár a folyó ügyeket ismertette, amelyeket az együttes ülés tudomásul vett. Deák István titkár a háziipari ügyekről tett jelentést s bejelentette a társulat III. negyedévi működéséről szóló jelentés szétküldését. A munkabérminimalizálásra szolgáló javaslat ügyét egy japáni magyar kiállítás felmerült tervét s a zárolt pengő keret pótlását. Tudomásul szolgál. Elnök határozatilag mondotta ki, hogy az igazgatóság és a gazdasági bizottság az elhangzott jelentéseket és javaslatokat a választmány elé terjeszti jóváhagyás végett, majd több tárgy nem lévén, az ülést bezárta.

1935 november 28-án a választmány Ligeti Miklós elnökletével ülést tartott, amelyen megjelentek Bodon Károly, Feyér Gyula, Grabowieczky Leon, Györgyi Dénes, Hauswirth Ödön, Helbing Ferenc, dr. Hültl Dezső, Hosszú István, Kórody György, Klausz Gyula, Kölber Dezső, Lakatos Arthur, Ligeti Miklós, Major István, Mátrai Lajos, Megyer Meyer Antal, Menyhért Miklós, Nagy Antal, Nádler Róbert, Ohmann Béla, ifj. Richter Aladár, Seenger Béla, Schóber József, Szablya Frischauf Ferenc, Szablya János, dr. br. Szalay Gábor, dr. Szalai Emil, Szabó Rezső, Szukováthy István, Urbányi Vilmos, Zadubánszky Irén, Zrinszky József, valamint Deák István és Helbing László titkárok.

Elnök üdvözölte a megjelenteket és az ülést megnyitotta. Bejelentette, hogy a társulat az utóbbi időben ismét igen intenzív munkát fejtett ki s örömmel állapította meg, hogy e munka nagy megértésben részesült. Reméli, hogy a jövőben is eredményes lesz a társulat munkássága. Majd felkérte a jubiláris kiállítás munkálatainak megtekintésére a választmányt. A kiállítás megtekintése után bejelentette, hogy annak munkálatai programmszerűen haladnak. Igen nehéz feladatot rótt e kiállítás a társulatra, amelynek azonban úgy a fiatal, mint az idősebb gárda nagy buzgalommal tett eleget. Bejelentette, hogy Hosszú István indítványára a társulat elnöksége több iparosnak szerzett kölcsönt a berendezések elkészítésére. Utazási kedvezményt is engedélyezett a kereskedelemügyi minisztérium. A kiállítást utcai villamos- és autóbuszplakátokkal fogjuk propagálni, azonkívül 12 előadást fogunk tartani. A kiállítást dr. vitéz József Ferenc királyi herceg, társulatunk elnöke fogja megnyitni december 4-én. A belépődíj katalógussal együtt 50 fillér lesz. A választmány a bejelentéseket egyhangúlag tudomásul vette. Lakatos Arthur, a kiállítási bizottság elnöke jelentést tett a brüsszeli kiállítás eredményéről, amelyen a magyar csoport iránt igen nagy volt az érdeklődés. Az árueladás körülbelül 90%-kal multa felül az előirányzatot. A háziipari és iparművészeti csoportnál az eladás körülbelül 1,000.000 belga frank, végleges elszámolás az áru visszaérkezése után lesz. Jelentette, hogy a müncheni kiállításon is nagy sikere volt a magyar iparművészeti és háziipari cikkeknek. Az eladás 10 nap alatt 3000 márkát tett ki. Bejelentette, hogy Győr városa felkérésére az 1936. évi vidéki kiállításunkat ott fogjuk megrendezni. Az iparügyi minisztérium tervbe vette, hogy társulatunkon keresztül 1936-ban több északi államban rendez vándorkiállítást. A tárgyalások folyamatban vannak. A kiállítási bizottság jelentését a választmány egyhangúlag tudomásul vette. Szablya János ügyvezető alelnök bejelentette, hogy a The Society of Industrial Artists-al való kooperáció ügyében a választmány multkori felhatalmazása alapján információkat szerzett be, amelyek teljesen kielégítők voltak, javasolja tehát, hogy az együttműködésre vonatkozó tárgyalásokat kezdje meg a társulat. Javaslatához az együttes ülés egyhangúlag hozzájárult. Ezekután az O. M. Kir. Iparművészeti Iskolát az utóbbi időkben ért támadások

ügyében ismertette az elnökség javaslatát, amely szerint a társulat e támadásokat elítéli és megállapítja, hogy az Iskola a világ egyik legjobb iparművészeti tanintézménye. Urbányi Vilmos, mint a Magyar Iparművészek Országos Egyesületének alelnöke bejelentette, hogy a MIOE is foglalkozott e kérdéssel, de az ez ügyben megjelent cikkek nem képviselik az ő álláspontjukat. Ügyvezető alelnök örömmel vette e bejelentést, amely reményt nyujt a további harmonikus együttműködésre. Helbing Ferenc, mint az O. M. Kir. Iparművészeti Iskola igazgatója köszöni a társulatnak az Iskola iránt megnyilvánuló rokonszenvét s bejelenti, hogy ez ügyben már megtettejelentését a kultuszminisztériumban. Elnök határozatilag mondja ki, hogy a választmányi ülésről megjelenő kommünikében az Iskola ügyét is meg fogjuk említeni. Helbing László titkár a folyó ügyeket ismertette. Bejelentette, hogy a társulat tagjainak létszáma jelenleg 1399. A legutóbbi választmányi ülés óta 34 új tag lépett be, ez évben összesen 404 új tag lépett be. Ismertette a Magyar Divatcsarnok pályázatát s bejelentette, hogy a díjakat a bíráló bizottság nem adta ki, mert nem találta a pályázatot kielégítőnek, hanem azt 50 pengős részletekben szétosztotta. A Magyar Divatcsarnok a pályázatot újra ki fogja írni. Jelentette, hogy a külügyminisztériumhoz beadványt intéztünk az ízléstelen irredenta és propaganda nyomtatványok ügyében. Bejelentette, hogy a társulat szignetpályázatát K. Bartha Ferenc nyerte meg. Bejelentette, hogy az O. M. Kir. Iparművészeti Iskola 16 jelesen végzett növendéke nevét közölte a társulattal. Javasolta, hogy nevezetteket a társulat 3 évre vegye fel ösztöndíjas tagjai sorába. Jelentést a választmány tudomásul vette s a javaslathoz egyhangúlag járult hozzá. Deák István titkár a háziipari ügyeket ismertette. Bejelentette, hogy a társulat III. negyedévi működéséről szóló jelentést az illetékes hatóságoknak megküldöttük, s azért igen sok elismerést kaptunk. Jelentette, hogy az Iparügyi minisztérium utasítására tervezetet dolgoztunk ki a munkabérek minimalizálására. A minisztérium a tervezetet elfogadta s elrendelte, hogy 1936 január 1-től csak azok részesülhetnek exportkedvezményekben, akik az erre vonatkozó kötelező nyilatkozatot aláírják. Bejelentette, hogy Watanabe Metzger Nándor Tokióban magyar kiállítást szándékozik rendezni s javasolja, hogy árut csak készpénzfizetés ellenében küldjön a társulat. Kér felhatalmazást, hogy ilyen értelemben tárgyalásokat folytathasson a társulat ez ügyben. Bejelentette, hogy az 540.000 svájci frank nagyságú zárolt pengőkeret kimerült s újabb 250.000 pengős keretre kaptunk engedélyt. Jelentését és javaslatát a választmány elfogadta. Szukováthy István megemlíti, hogy felszólalásainak lényegét a társulati közlemények nem megfelelően tolmácsolták. Szablya János ügyv. elnök kijelenti, amennyiben hiba történt, az feltétlenül jóvá fog tétetni. Tudomásul szolgál. Elnök felkérte a választmányt, hogy a jubiláris kiállítás érdekében minél nagyobb propagandát csináljon, majd több tárgy nem lévén, az ülést bezárta.

1935 december 2-án a bíráló bizottság Helbing Ferenc elnökletével ülést tartott, amelyen résztvettek Csányi Károly, Kórody György, Lakatos Arthur, Ligeti Miklós, Seenger Béla, Szablya Frischauf Ferenc, Szablya János és Helbing László titkár.

Elnök üdvözölte a megjelenteket és az ülést megnyitotta. Bejelentette, hogy a mai ülés tárgya a jubiláris kiállítás anyagának bírálata. Felkérte a bizottságot, hogy tekintsék meg a beküldött anyagot. A bizottság hosszas gondos munkával átvizsgálta a jubiláris kiállítás anyagát s úgy az interieurre, mint a beküldött anyagra megtette az észrevételeit, felkérve Kórody György főrendezőt, hogy a kívánt változtatásokat haladéktalanul végeztesse el. A kiállítási anyag gondos átvizsgálása után úgy határozott, hogy a karácsonyi vásárra beküldött anyagot az idő előrehaladott volta miatt december 3-án fogja elbírálni. 1935 december 3-án a bíráló bizottság körültekintő módon átvizsgálta a karácsonyi vásárra beküldött anyagot és a meg nem felelőt kiselejtezte.

• IN MEMORIAM •

DR. MAJOVSZKY PÁL. Műgyüjtő, mecénás, könyvbarát, de mindenekfelett finomlelkű magyar úr, ez volt a most elköltözött Majovszky Pál. Egy kihalóban lévő multszázadi nemes embertípusnak hajtása, aki példásan szép életét a köznek és a szépség vágyainak szentelte. A kettőt szerencsésen összekapcsolni, harmóniát jelent az életben s ez az ami Majovszky Pál egyéniségét nyugodttá, előkelővé tette. Sokáig szolgálta a művészet ügyét. Csaknem négy évtizeden át: előbb a közoktatásügyi minisztérium művészeti ügyosztályának előkelő pozíciójában, később a Magyar Művészet című kitűnően szerkesztett folyóiratnak irányító munkájával. Itt is, ott is egész ember volt: szerény, megértő, okosan fegyelmezett, aki egyforma szeretettel csüggött a magyar multnak művészi emlékein, az impresszionizmus korának európai jelenségein és a legfrissebb képzőművészeti irányok sokszor visszaszorított, gyakran kinevetett termékeinek elismerésén. Életének egész vonalán átsugárzott az a nagy műveltség, melyet családi környezetéből és fiatalkori utazásaiból hozott magával, de az a lelki nobilitás is, mely törékeny alakját átmelegítette még a hivatalszoba hideg légkörében is. Az iparművészet ügyét is mindig nemes megértéssel segítette elő és bőséges része volt az iparművészeti iskola új, gyakorlatias irányú átszervezésében, valamint az Iparművészeti Társulat háborúelőtti s alatti nehéz pénzügyi gondjai közt az állami támogatás biztosításában. Hatvannégy éves korában húnyt el egy példás élet emlékét, az áldozatkészség mintáját hagyva hátra mindazok szívében, akik ismerték és szerették.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Szablya Frischauf Ferenc. 23.162. — Kir. Magy. Egyetemi Nyomda. (F.: Thiering Richárd.)

Szentistváni hímzés részlete. Domanovszky György gyüjteményéből. — Detail einer Stickerei aus Szentistván. — Detail of an embroidery from Szentistván.